

GODIŠNJI IZVEŠTAJ

GEJ LEZBEJSKI INFO CENTAR

DNEVNI LISTOVI
NEDELJNICI
WEB SAJTOVI
TELEVIZIJE

MONITORING I ANALIZA
LGBT SADRŽAJA U MEDIJIMA
ZA 2016. GODINU

Gej lezbejski info centar

www.gayecho.com/glic

gayecho@gmail.com

064 14 27 840

Vođa projekta

Predrag Azdejković

Analiza medijskog sadržaja

Daniela Simonovski

Stručni saradnici

Tamara Skorzza

Gordana Novaković

Mladen Antonijević Priljeva

Press clipping

Real Time Clipping

Medijski arhiv Ebart

Projekat podržan od strane

Ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji

Ministarstva kulture i informisanja

Antidiskriminacioni normativni okvir u Srbiji u oblasti medija i LGBT prava

Medijski prostor Srbije je regulisan sa nekoliko zakona od kojih izdvajamo one relevantne za oblast LGBT prava.

Zakon o javnom informisanju i medijima

Javno informisanje se ostvaruje se putem medija, a zakonom se pre svega uređuje način ostvarivanja slobode javnog informisanja, načela javnog informisanja, javni interes u javnom informisanju, položaj urednika, i novinara itd.

Zakonom je izričito predviđena zabrana distribucije informacije ili drugog medijskog sadržaja, na predlog nadležnog javnog tužioca, a po odluci suda, ako je to neophodno u demokratskom društvu i ako se u informaciji poziva na akt neposrednog nasilja prema licu ili grupi na osnovu rase, nacionalne pripadnosti, političke pripadnosti, veroispovesti, seksualne opredeljenosti, invaliditeta ili drugog ličnog svojstva, a od objavljivanja informacije neposredno prethodi ozbiljna i nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način.

Zakon reguliše i govor mržnje: Idejama, mišljenjem, odnosno informacijama, koje se objavljuju u medijima ne sme se podsticati diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, polu, zbog njihove seksualne opredeljenosti ili drugog ličnog svojstva, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo.

Zakon o elektronskim medijima

Ovim zakonom uređuju se, u skladu sa međunarodnim konvencijama i standardima, organizacija i rad Regulatornog tela za elektronske medije, uslovi i način pružanja audio i audio-vizuelnih medijskih usluga, uslovi i postupak za izdavanje dozvola za pružanje audio i audio-vizuelnih medijskih usluga i druga pitanja od značaja za oblast elektronskih medija.¹⁵⁴ Zakon je predvideo da se njegove odredbe tumače u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, u skladu sa načelima Ustava Republike Srbije, zakona kojim se uređuje oblast javnog informisanja i važećim međunarodnim standardima u oblasti ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje.

Zakonom je propisana obaveza poštovanja ljudskih prava, a naročito dostojanstvo ličnosti,¹⁵⁶ kao i zabrana govora mržnje. Regulator se stara da programski sadržaj pružaoca medijske usluge ne sadrži informacije kojima se podstiče, na otvoren ili prikriven način, diskriminacija, mržnja ili nasilje zbog rase, boje kože, predaka, državljanstva, nacionalne pripadnosti, jezika, verskih ili političkih ubeđenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, imovnog stanja, rođenja, genetskih osobenosti, zdravstvenog stanja, invaliditeta, bračnog i porodičnog statusa, osuđivanosti, starosne dobi, izgleda, članstva u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama i drugih stvarnih, odnosno pretpostavljenih ličnih svojstava.

Zakon o javnim medijskim servisima

Ovim zakonom uređuje se, u skladu sa evropskim standardima i međunarodnim dokumentima u oblasti elektronskih medija, rad javnih medijskih servisa i to Javne medijske ustanove "Radio-televizija Srbije" i Javne medijske ustanove "Radio-televizija Vojvodine", njihova delatnost i načela na

kojima se zasniva obavljanje delatnosti, javni interes koji ostvaruju, javnost rada, način izbora organa i njihova nadležnost, donošenje akata, kao i obezbeđivanje sredstva za rad i način njihovog finansiranja.

Javni medijski servis kroz svoje programske sadržaje ostvaruje javni interes u koje spada i poštovanje i predstavljanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrednosti i institucija i unapređivanje kulture javnog dijaloga; poštovanje privatnosti, dostojanstva, ugleda, časti i drugih osnovnih prava i sloboda čoveka; zadovoljavanje potreba u informisanju svih delova društva bez diskriminacije, vodeći računa naročito o društveno osetljivim grupama kao što su deca, omladina i stari, manjinske grupe, osobe sa invaliditetom, socijalno i zdravstveno ugroženi i dr.¹⁶⁰

Zakon o oglašavanju

Zakon o oglašavanju zabranjuje podsticanje diskriminacije tj. da oglasna poruka, neposredno ili posredno, podstiče diskriminaciju po bilo kom osnovu, a posebno po osnovu uverenja, nacionalne, etničke, verske, rodne ili rasne pripadnosti, političkog, seksualnog ili drugog opredeljenja, društvenog porekla, imovinskog stanja, kulture, jezika, starosti, ili psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

Zakonom je takođe zabranjeno da se oglasnom porukom podstiče ponašanje koje ugrožava zdravlje ili bezbednost primaoca oglasne poruke, a naročito: scene nasilja i destrukcija objekata i prirode, osim u cilju suzbijanja takvog ponašanja; prikazi koji mogu da izazovu strah i agresivnost; seksualno uznemiravanje, prikazano kao prihvatljivo, poželjno ili uobičajeno društveno ponašanje; prikazivanje maloletnika u vezi sa seksualnošću, kao i muškaraca i žena kao dečaka ili devojčica sa seksualnim odlikama odraslih.

Podzakonski akti u oblasti medija

Kodeks novinara Srbije

Kodeks je usvojen od strane UNS-a i NUNS-a kao etički standard profesionalnog postupanja novinara. Njime je, između ostalog, propisana odgovornost novinara koji je, pre svega, odgovoran svojim čitaocima, slušaocima i gledaocima. Tu odgovornost ne sme da podredi interesima drugih, a posebno interesima izdavača, vlade i drugih državnih organa.

Kodeks predviđa da se novinar mora suprotstaviti svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja.

- Novinar treba da izvesti urednika ukoliko se njegovi lični, ekonomski, politički i drugi interesi prepliću sa profesionalnim dužnostima.
- Novinarska profesija je nespojiva sa širenjem bilo koje vrste: polnih, rodnih, etničkih, rasnih, socijalnih, ili verskih stereotipa. Predrasude koje novinari privatno imaju, ne smeju da budu emitovane/objavljene ni u kakvom kontekstu, ni otvoreno, ni prikriveno.
- Nedopustivo je kolokvijalno, pogrdno i neprecizno nazivanje određene grupe.
- U izveštajima o krivičnim delima, nacionalna, rasna, verska, ideološka i politička pripadnost, kao i seksualno opredeljenje, socijalni i bračni status osumnjičenih lica ili žrtava, pominju se samo u slučaju kada su opredeljenja, pripadnost ili status u neposrednoj vezi s vrstom i prirodom počinjenog krivičnog dela.
- Novinaru je zabranjeno da koristi neprimerene, uznemiravajuće, pornografske i sve druge sadržaje koji mogu imati štetan uticaj na decu, kao što je dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa.

Tokom 2015. godine, doneta su dva pravilnika kojima se uređuje zaštita u oblasti pružanja medijskih usluga.

Pravilnik o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga

Pravilnikom se uređuje način ispunjavanja obaveza Regulatornog tela za elektronske medije i pružalaca medijskih usluga u vezi sa načinom emitovanja programskih sadržaja koji mogu naškoditi fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloletnika, u vezi sa učešćem maloletnika u programu i objavljivanjem informacija koje se neposredno ili posredno odnose na maloletnika, kao i u pogledu obaveštavanja o pritužbama zbog nepoštovanja pravila o zaštiti maloletnika i davanja mišljenja o usklađenosti programskog sadržaja sa pravilima o zaštiti maloletnika.

Pravilnik reguliše diskriminatorno postupanje, a kao zabranjene osnove za diskriminaciju izričito navodi i pol, rodni identitet i seksualnu orijentaciju.

Pravilnik o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga

Pravilnikom se bliže se uređuju način ispunjavanja obaveza pružalaca medijskih usluga u vezi sa poštovanjem prava na istinito, potpuno i blagovremeno informisanje, dostojanstva ličnosti, prava na privatnost, pretpostavke nevinosti i prava na pravično suđenje i slobode misli, savesti i veroispovesti. Pravilnik nameće obavezu poštovanja ljudskih prava¹⁷¹; dostojanstva ličnosti učesnika u programu, zabranu govora mržnje. Pružalac medijske usluge ne sme objaviti programski sadržaj koji sadrži informacije kojima se podstiče, na otvoren ili prikriven način, diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovih (stvarnih ili pretpostavljenih) ličnih svojstava, a između ostalih i zbog pola, rodnog identiteta i seksualne orijentacije.

Izvor: Labris

Ministarstvo kulture i informisanja

Uloga u životu LGBT osoba

Različita istraživanja ukazuju na rasprostranjenost predrasuda i stereotipa, kao i izraženu socijalnu distance građana Republike Srbije prema LGBTI+ građanima (7, 8). Kako javno mnjenje u velikoj meri zavisi od sadržaja koji se iznose u medijima, a kako je Ministarstvo kulture i informisanja zaduženo za sprovođenje zakona u oblasti javnog informisanja i praćenje rada ustanova javnog informisanja, ono treba da preuzme ključnu ulogu u smanjenju predrasuda i stereotipa prema LGBTI+ građanima i generalno unapređenje položaja LGBTI+ građana u društvu. Osim kroz rad na unapređenju javnog informisanja, Ministarstvo za kulturu i informisanje može da inkluziju LGBTI+ građana podrži i kroz podršku kulturnog i umetničkog stvaralaštva koje promoviše toleranciju i prava LGBTI+ građana, različitost i ispoljavanje identiteta LGBTI+ građana i time isto tako doprinese promeni klime u društvu. U daljem tekstu prvo će biti predstavljene mogućnosti rada ovog ministarstva u oblasti javnog informisanja, a zatim kulture.

Javno informisanje i mediji

Zakon o javnom informisanju i medijima predstavlja dobru osnovu za zabranu diskriminacije, i eksplicitno zabranjuje govor mržnje i diskriminaciju u odnosu na bilo koje lično svojstvo. Ovaj zakon isto tako kao javni interes u oblasti javnog informisanja eksplicitno prepoznaje razvoj ljudskih prava i demokratije, slobodni razvoj ličnosti, kao i slobodu izražavanja ideja i mišljenja (član 15).

Ministarstvo kulture i informisanja u oblasti javnog informisanja i medija može na različite načine da doprinese inkluziji LGBTI+ građana, a pre svega kroz rad Sektora za informisanje i medije, finansiranje projekata u oblasti javnog informisanja i dodeli subvencija javnim nefinansijskim preduzećima i organizacijama.

Sektor za informisanje i medije je jedan od šest sektora koji funkcionišu u okviru Ministarstva kulture i informisanja. Za unapređenje položaja LGBTI+ građana najvažniji poslovi koje ovaj sektor obavlja su:

- Praćenje rada preduzeća i ustanova u oblasti javnog informisanja;
- Analiza stanja i predlaganje mera za unapređenje stanja u oblasti javnog informisanja;
- Praćenje, predlaganje i sprovođenje mera medijske i audiovizuelne politike;
- Praćenje, predlaganje i sprovođenje mera radi ostvarivanja javnog interesa u oblasti informisanja;
- Priprema izveštaje o primeni konvencija Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope o stanju ljudskih prava u Republici Srbiji iz nadležnosti Sektora.
- Vršanje nadzora nad sprovođenjem zakona kojima je regulisana oblast javnog informisanja;
- Postupanje po žalbama kao drugostepeni organ u rešavanju upravnih stvari.

U tom smislu, Ministarstvo za kulturu i informisanje treba da prati rad preduzeća i ustanova u oblasti javnog informisanja u odnosu na izveštavanje o pitanjima koje se odnose na poštovanje ljudskih prava LGBTI+ građane. Ministarstvo kulture i informisanje treba da prati način izveštavanja o pitanjima koja se tiču LGBTI+ građana, a posebno ukoliko se radi o govoru mržnje, diskriminaciji ili bilo kom drugom načinu koji vređa dostojanstvo LGBTI+ građana. U skladu sa utvrđenim propostima

u radu medija, Ministarstvo kulture i informisanja treba da predlaže mere za unapređenja rada medija.

U skladu sa podacima o stanju u oblasti javnog informisanja, osim konkretnih mera u cilju poboljšanja rada medija i otklanjanja nepravilnosti po pitanjima važnim za LGBTI+ građana, Ministarstvo kulture i informisanja treba da radi na razvoju politika, odnosno zakonodavnog i strateškog okvira, kao i mera kojim bi se kroz rad medija, odnosno proizvodnju različitih medijskih sadržaja, doprinelo unapređenju ljudskih prava LGBTI+ građana. Ovo je u skladu sa članom 15, Zakona o javnom informisanju i medijima, kojim se kao javni interes u oblasti javnog informisanja određuje proizvodnja medijskih sadržaja u cilju zaštite i razvoja ljudskih prava i demokratije. Iz ovoga se jasno može zaključiti da ovo ministarstvo ima važnu funkciju za inkluziju LGBTI+ građana.

Ovaj sektor je isto tako zadužen i za raspisivanje i sprovođenje konkursa za projekte iz oblasti javnog informisanja. Na osnovu Člana 16, Zakona o javnom informisanju i medijima, sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja ostvaruje se javni interes. Naime, Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave obezbeđuje iz budžeta deo sredstava za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja i raspoređuje ih na osnovu sprovedenih javnih konkursa i pojedinačnim davanjima. Na ovaj način može da se finansira proizvodnja medijskih sadržaja i učešće na stručnim skupovima, odnosno unapređenje profesionalnih i etičkih standarda u oblasti informisanja. U skladu sa tim, prilikom raspisivanja kriterijuma za konkurs i ocenjivanja pristiglih projekata, Ministarstvo kulture i informisanja kao jedan od kriterijuma treba da uvede doprinos određenih medijskih sadržaja poštovanju ljudskih prava LGBTI+ građana, odnosno unapređenje kompetencija novinara i standarda u oblasti informisanja o pitanjima koja se tiču LGBTI+ građana.

Ministarstvo kulture i informisanje može dodatno da ima direktan i snažan uticaj na javne servise jer se kroz rad ovog ministarstva dodeljuju subvencije. Naime, Republika Srbija je u skladu sa Uredbom o finansiranju javnih medijskih servisa iz budžeta Republike Srbije u 2016. godini (9) na osnovu subvencija javnim nefinansijskim preduzećima i organizacijama dodelila 4 milijarde dinara, a na osnovu ugovora između Ministarstva kulture i informisanja i javnih medijskih ustanova. Kako nadležno Ministarstvo direktno sklapa ugovor sa medijskim ustanovama «Radio-televizija Srbije» i «Radio-televizija Vojvodine», ono u okviru ugovora može da zahteva da medijski sadržaji doprinose inkluziji i smanjenju predrasuda i stereotipa prema LGBTI+ građanima i drugim ranjivim grupama.

Na osnovu date analize, Ministarstvo kulture i informisanja treba da u cilju unapređenja položaja LGBTI+ građana, realizuje sledeće aktivnosti:

- Kreira godišnje izveštaje o radu medija u odnosu na pitanja važna za LGBTI+ građane i o stanju ljudskih prava LGBTI+ građana u oblasti medija i informisanja;
- Predlaže mere i politike kojima bi se sankcionisao govor mržnje u medijima i proizvodnja informacija koje podstiču diskriminaciju i nasilje prema LGBTI+ građanima, odnosno na bilo koji drugi način urušavaju dostojanstvo LGBTI+ građana;
- Predlaže mere i politike kojima bi se podstakla proizvodnju medijskih sadržaja koji doprinose unapređenju ljudskih prava LGBTI+ građana;
- U okviru konkursa za projekte u oblasti javnog informisanja uvede kriterijum da projekti treba da doprinose ljudskim pravima ranjivih grupa;
- Prilikom finansiranja projekata u oblasti javnog informisanja vodi računa o unapređenju ljudskih prava LGBTI+ građana;

- Podržava učešće novinara na stručnim skupovima koji se tiču izveštavanja o pitanjima koja se tiču LGBTI+ građana;
- Podržava rad na unapređenju profesionalnih i etičkih standarda u oblasti informisanja o pitanjima koja se tiču LGBTI+ građana;
- Na osnovu ugovora kojim se javnim servisima daju subvencije, obaveže javne servise da rade na unapređenju ljudskih prava LGBTI+ građana i proizvedu medijske sadržaje koji se odnose na pitanja važna za LGBTI+ građane.

Šta mogu da urade LGBTI+ građani ukoliko smatraju da im je putem medija narušeno lično dostojanstvo, pravo na privatnost, da su žrtva diskriminacije ili govora mržnje?

Građani se u tom slučaju mogu obratiti tužilaštvu. Ukoliko oceni da je neka od navedenih povreda učinjena, tužilac može da predloži sudu zabranu distribucije informacija ili drugog medijskog sadržaja, kao i privremenu zabranu o distribuciji informacija. Sud po ovom predmetu mora da se izjasni u roku od 6 sati.

Isto tako građani se mogu obratiti i Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, kako bi preduzeo mere iz svoje oblasti delovanja.

Šta mogu da urade LGBTI+ građani ukoliko smatraju da im je objavljivanjem neke informacije povređeno neko pravo ili interes?

Građani mogu da od odgovornog urednika medija direktno traže objavljivanje odgovora, bez naknade. Ukoliko odgovorni urednik ne objavi odgovor, građani mogu da pokrenu tužbu za objavljivanje odgovora.

Regulatorno telo za elektronske medije

Kako javni i medijski diskurs ostaju možda najvažnija poprišta sukoba i razmene mišljenja i stavova o seksualnosti i rodnom identitetu, važno je obratiti pažnju i pratiti medijsku reprezentaciju LGBTI zajednice, izveštavanje o LGBTI temama i njihovu zastupljenost, kao i diskriminatorno ponašanje u medijskom prostoru i govor mržnje.

Osim Ministarstva kulture i informisanja značajnu ulogu u zaštiti interesa javnosti u oblasti elektronskih medija i zaštite korisnika elektronskih medija ima Regulatorno telo za elektronske medije. Regulatorno telo za elektronske medije uspostavljeno je Zakonom o elektronskim medijima. Regulatorno telo za elektronske medije čini 9 članova, koje bira Narodna skupština. U kontekstu suprotstavljanja diskriminaciji u javnom prostoru Regulatorno telo za elektronske medije ima u skladu sa svojim delokrugom rada važnu funkciju. Ono je zaduženo za kontrolu rada pružalaca medijskih usluga, izriče mere pružaocima usluga, propisuje pravila koja su obavezujuća za pružaoce medijskih usluga, odlučuje o prijavama u vezi sa programskim delovanjem pružalaca medijskih usluga i utvrđuje pravila koja se odnose na programske sadržaje u vezi sa zaštitom dostojanstva ličnosti i drugih ličnih prava, kao i ona koje se odnose na zabranu govora mržnje (član 22).

Svaki građanin ima prava da podnese prijavu Regulatornom telu za elektronske medije ukoliko smatra da se medijskim sadržajima ugrožavaju njihovi lični interesi ili opšti interes, a u roku od 30 dana od dana emitovanja sadržaja. Regulatorno telo za elektronske medije pružaocima usluga može da izrekne mere (član 28), odnosno da pokrene prekršajni ili krivični postupak. Regulatorno telo za elektronske medije izreći meru pružaocu medijskih usluga zbog povrede obaveza iz člana 47 – 71. Ove obaveze obuhvataju i obaveze poštovanja ljudskih prava (član 50) i zabrana govora mržnje (član 51), kojim se eksplicitno navodi da se Regulatorno telo za elektronske medije stara da programski

sadržaj pružaoca medijskih usluga ne sadrži informacije kojima se podstiče, na otvoren ili prikriven način diskriminacija, mržnja ili nasilje zbog različitih ličnih svojstava, uključujući i seksualnu orijentaciju.

U skladu sa navedenim svi građani ili organizacije mogu da pružaoce medijskih usluga prijave Regulatornom telu za elektronske medije ukoliko smatraju da određeni sadržaji narušavaju dostojanstvo ličnosti, ili pak podstiču na diskriminaciju, mržnju ili nasilje prema građanima i građankama na osnovu njihove seksualne orijentacije. Isto tako, i samo Regulatorno telo za elektronske medije ima obavezu da uspostavi pravila koja regulišu medijski prostor, tako da je kršenje ljudskih prava, diskriminacija i govor mržnje strogo sankcionisan.

Izvor: IDEAS

Informisanje LGBT zajednice i o LGBT zajednici

U Srbiji postoje štampani i internet mediji koji su osnovani sa ciljem da informišu LGBT zajednicu o najbitnijim dešavanjima za nju iz oblasti politike, aktivizma, zdravlja, kulture i umetnosti . Ekonomska kriza koja je pogodila medije, duplo više pogađa LGBT medije, jer zbog homofobije i generalne nezainteresovanosti privrednih subjekata ne mogu da računaju na ostvarivanje zarade od prodaje reklamnog prostora i tako sebi obezbede finansijsku samostalnost, te zato zavise od donacije kroz projekte. Rad medija na jezicima nacionalnih i etničkih manjina, kao i medija za osobe sa invaliditetom i drugih lica sa posebnim potrebama je zaštićen zakonom, dok to nije slučaj sa LGBT medijima .

Internet mediji u velikoj meri izveštavaju o pitanjima bitnim za LGBT zajednicu, ali su to mahom vesti iz inostranstva. Štampani mediji izveštavaju o pitanjima bitnim za LGBT zajednicu u zadovoljavajućoj meri, ali manje nego internet mediji, dok elektronski mediji vrlo retko informišu o LGBT temama, što je posebno problematično u slučaju RTS koji plaćaju svi građani, te i LGBT populacija. Mediji najveći fokus daju Paradi ponosa, dok ostale aktivnosti LGBT nevladinih organizacija ili druga LGBT dešavanja ignoriše ili daju vrlo malo prostora. Govora mržnje prema LGBT populaciji u medijima ima, ali s vremenom u sve manjem obimu, ali su homofobični komentari korisnika na vesti, naročito na socijalnim mrežama problematični. Nakon presude zbog govora mržnje u komentarima, mediji su počeli više računati da vode o tome , ali ima propusta kod medija koji nemaju administriranje komentara i komentara na socijalnim mrežama pre svega Fejsbuku. LGBT nevladine organizacije i LGBT pojedinci mogu da koriste Komisiju za žalbe Saveta za štampu i instituciju Poverenika za zaštitu ravnopravnosti kada je u pitanju govor mržnje, ili da tuže medij pred sudom, jer već postoji sudska praksa kad je u pitanju govor mržnje prema LGBT populaciji .

Preporuke:

- Veća finansijska podrška LGBT medijima u Srbiji
- Podrška LGBT nevladinim organizacijama u monitoringu pisanja medija o LGBT temama i komentara na internet portalima sa ciljem smanjenja homofobije i govora mržnje
- Povećanje broja medijskih sadržaja na RTS i drugim televizijama sa nacionalnom frekvencijom

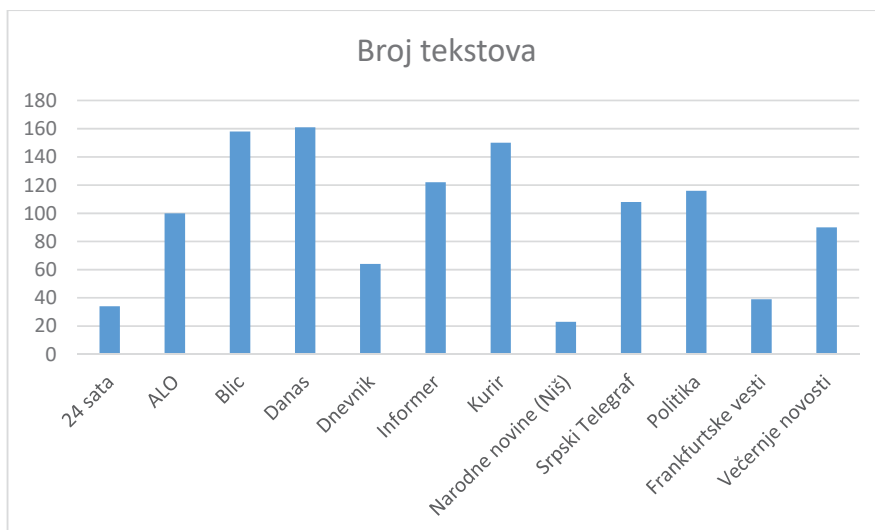
Izvor: Nacrt predloga javne politike za razvoj LGBT kulture i informisanja (GLIC)

IZVEŠTAJ O MONITORINGU I ANALIZI LGBT SADRŽAJA U MEDIJIMA ZA 2016. GODINU

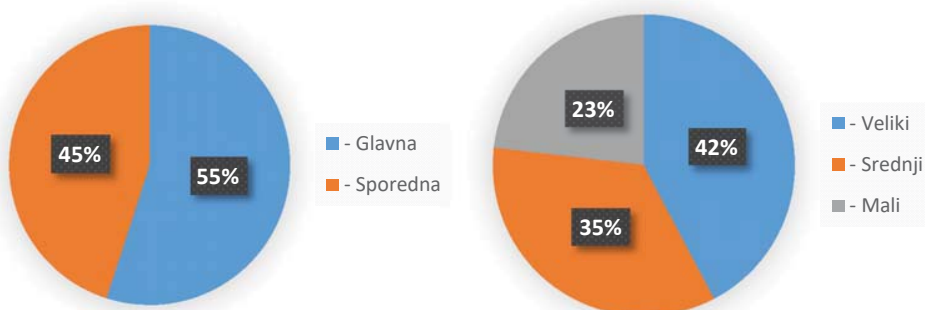
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine Gej lezbejski info centar u saradnji sa Real Time Clippingom i Ebartom medijskim arhivom pratio je medijske sadržaje 12 dnevnih novina, 20 nedeljnih, 10 dvonedeljnih, 75 mesečnih i dvomesečnih izdanja, 62 lokalna štampana medija, 100 emisija na 19 televizija i na 161 web stranici. Medijski sadržaji su se analizirali i klasifikovali po fokusu da li je LGBT tematika glavna ili sporedna, po veličini teksta (veliki, srednji, mali), po odnosu prema LGBT populaciji (pozitivni, neutralni, negativni), rubrici u kojoj su objavljeni (društvo, zabava, hronika, kultura, sport), da li se odnose na celu LGBT populaciju ili se bave pojedinačno gej muškarcima, lezbejkama ili trans* osobama, kao i da li je domaća ili strana tema.

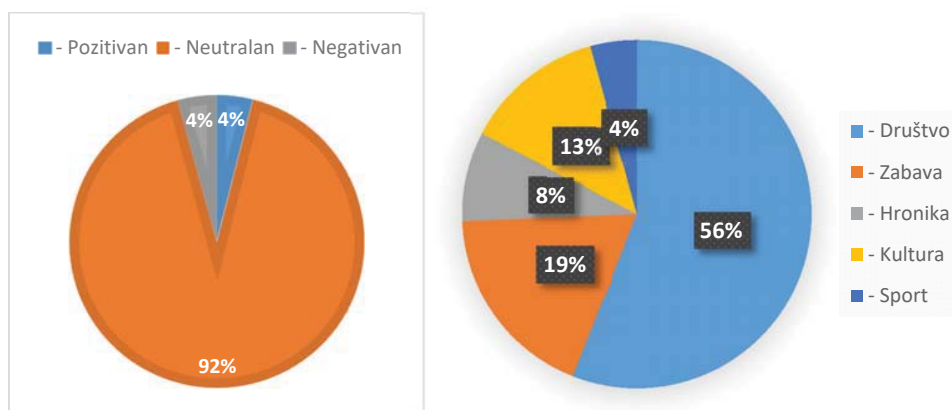
Dnevne novine

U toku 2016. godine objavljeno je 1170 tekstova u dnevnim novinama, što je pad u odnosu na 1413 teksta u 2015. godini. Najviše je objavljeno u Danasu 161 (14%), Blicu 158 (14%), Kuriru 150 (13%), Informeru 122 (10%), Politici 116 (10%), Srpskom Telegrafu 108 (9%), ALO 100 (9%), Večernjim novostima 90 (8%), Dnevniku 64 (5%), Frankfurtskim vestima 39 (3%), 24 sata 34 (3%), Narodnim novinama Niš 23 (2%).

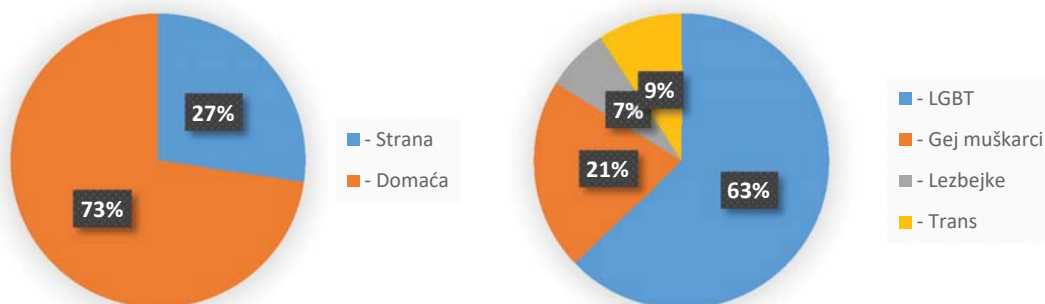

Od ukupno 1170 tekstova u dnevnim novinama u 643 (55%) LGBT tema je bila glavna, a u 527 (45%) sporedna. Od tekstova u kojima je LGBT tema bila glavna 272 (42%) su zauzimala više od polovine strane, 222 (35%) su zauzimala oko polovine strane, dok je 149 (23%) zauzimalo manje od polovine strane.

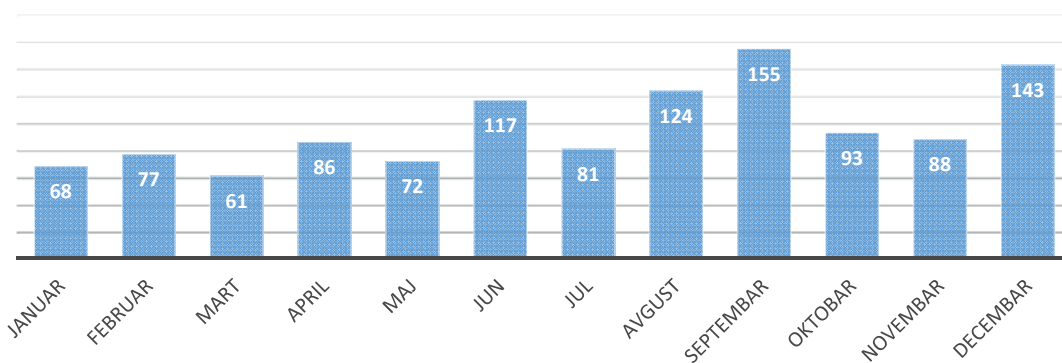

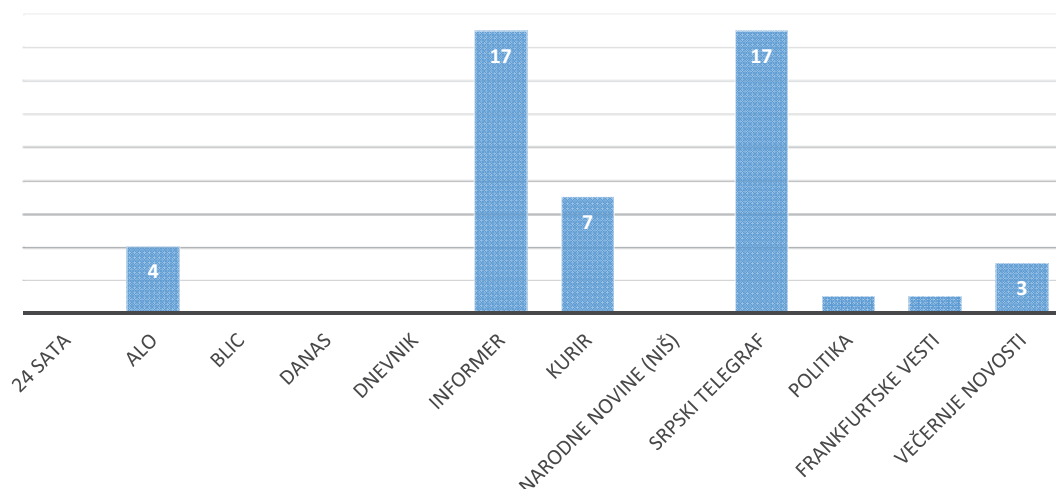

Najveći broj tekstova je neutralan 1070 (92%), dok je 46 pozitivnih (4%) i 49 negativnih (4%), što je značajan pad u odnosu na prošlu godinu kad je 6% tekstova (85) bilo negativno. Najveći broj tekstova 652 (56%) objavljeno je u rubrici društvo, 214 (18%) u zabavi, 152 (13%) u kulturi, 98 (8%) u hronici i 50 (4%) u sportu, što je skok od 50% za sport, hroniku i kulturu u odnosu na prošlu godinu.

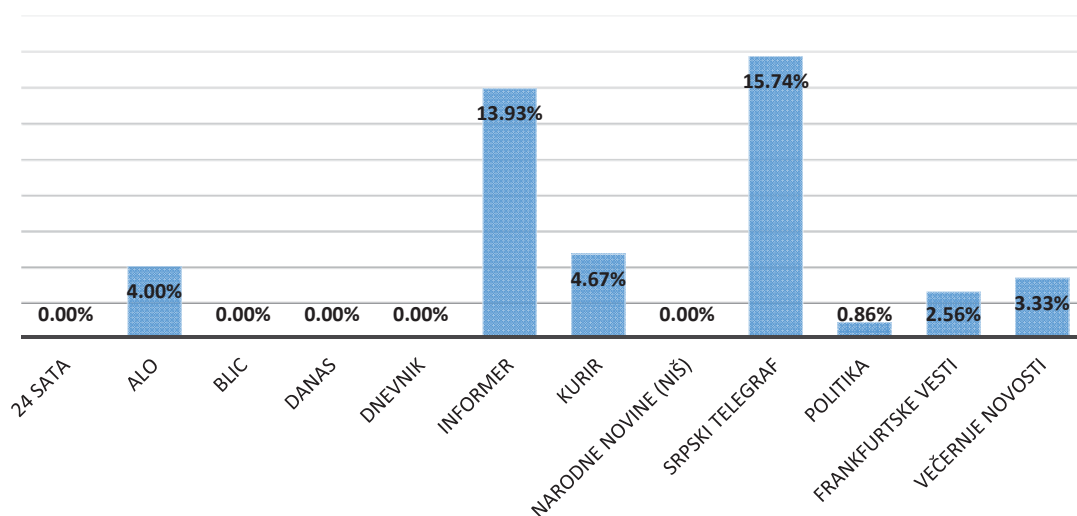

Većina tekstova 847 (73%) bavila se domaćim temama, dok je 318 (27%) bilo posvećeno stranim temama, što je ostalo isto kao i prošle godine. Kada su u pitanju teme kojima su se tekstovi bavili, većina 63% posvećeno je uopšteno LGBT temama, dok se 21% bavio gej muškarcima, 9% trans* populacijom što je pad u odnosu na prošlogodišnjih 13%, što je razumljivo jer u 2016. godini nije organizovan Ponos trans* osoba i 7% tekstova posvećen je lezbejkama, koje i dalje ostaju najmanje prisutne u medijima. Najviše tekstova objavljeno je u septembru (13%) kada je glavna tema bila Parada ponosa, u decembru (12%) kada su glavne teme bile HIV i Merlinka festival, u avgustu (11%) kad je glavna tema bila Ana Brnabić i jun (10%) kada je glavna tema bila parada Ponos Srbije.

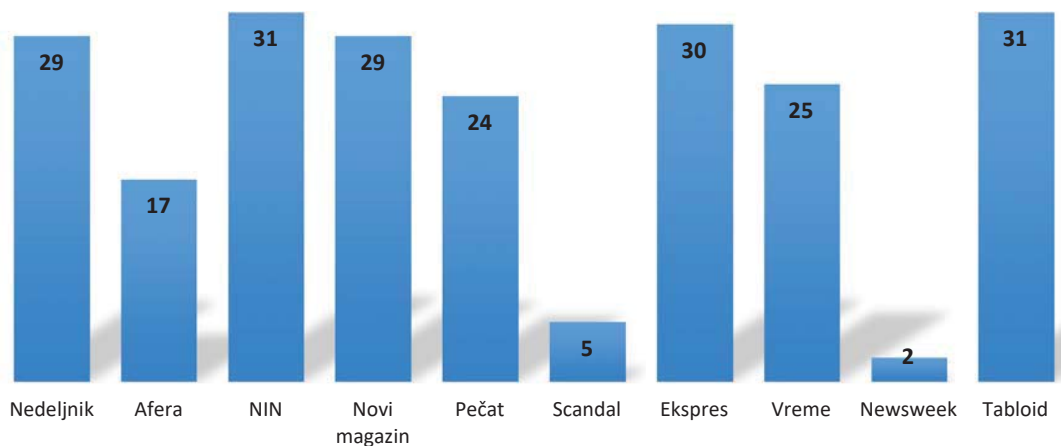
Najveći broj negativnih tekstova imaju Informer i Srpski Telegraf 17, Kurir 7, ALO 4, Večernje novosti 3, Politika i Frankfurtske vesti po 1, dok 24 sata, Blic, Danas, Dnevnik, Narodne novine nisu imali negativne tekstove. Ako uzmemo u obzir ukupan broj objavljenih LGBT tekstova koje je medij objavio dolazimo do rezultata da najveći postotak negativnih tekstova ima Srpski Telegraf (15,74%), Informer (13,93%), Kurir (4,67%), ALO (4%), Večernje novosti (3,33%), Frankfurtske vesti (2,56%) i Politika (0,86%)

Najveći prostor LGBT temama gledajući broj, fokus i veličinu tekstova dali su Blic, Kurir, Informer, te Danas. Takođe se Blic najviše od svih štampanih medija domaćim temama, a prati ga Danas.

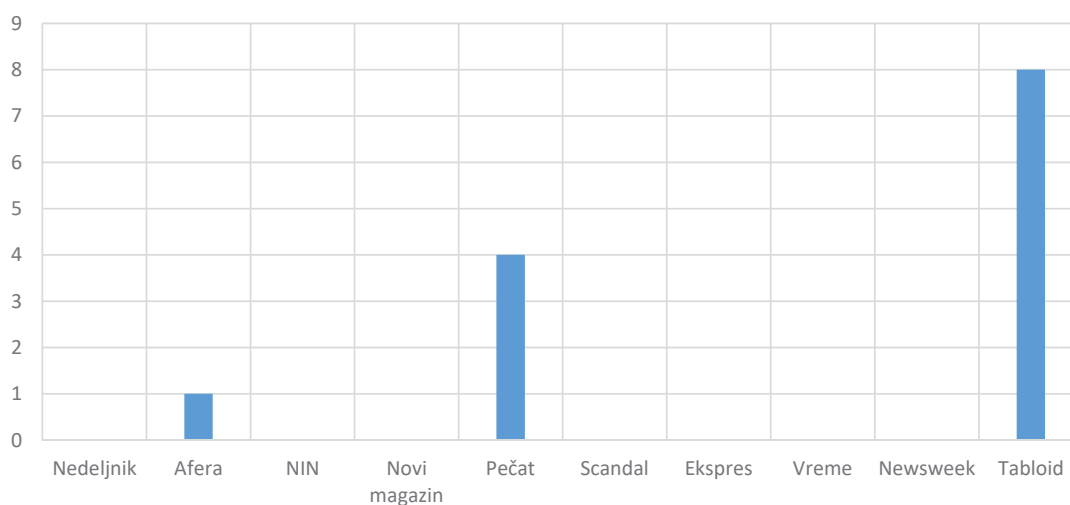
Nedeljnici

U 2016. godini u nedeljnim novinama u Srbiji objavljeno je ukupno 221 tekst, što je blagi skok u odnosu na prethodnu godinu. Najveći broj tekstova objavljen je u NINu (31) i Tabloidu (31), Ekspresu (30), Nedeljniku (29), Novom magazinu (29), Vremenu (25), Pečatu (24), Aferi (17), Scandalu (5) i Newsweeku (2). Poseban skok primetan je na primeru Vremena koji je 2015. godine imao svega 9 tekstova. Ekspres je krenuo sa izlaženjem od kraja aprila, a našao se na vrhu po broju tekstova.

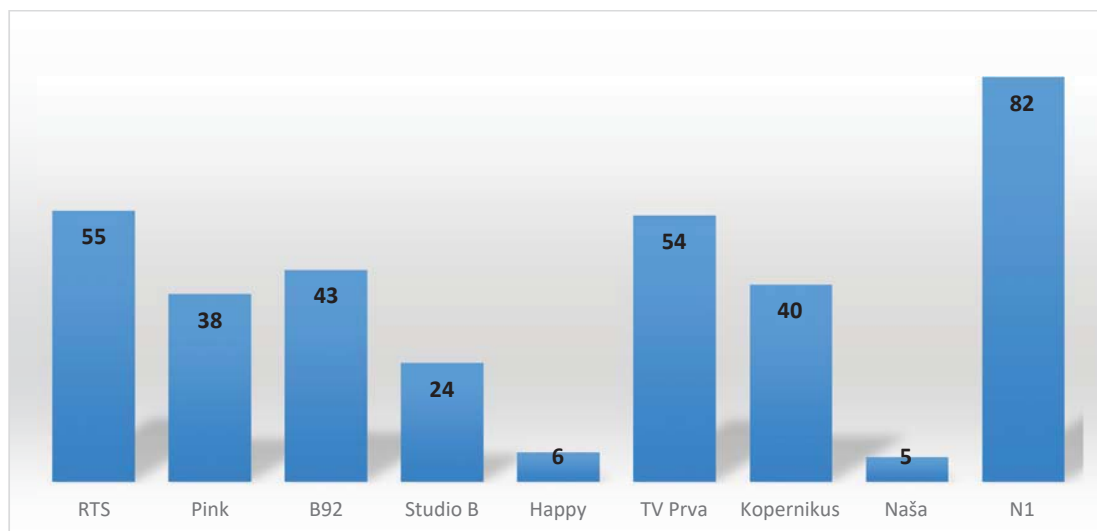
Od ukupno 221 testa objavljenog u ovim medijima, LGBT tema je bila glavna u svega 22% tekstova, odnosno u 49, što je znatan pad u odnosu na 2015. godinu kada je taj postotak iznosio 65. Od tih 49 većina tekstova bili su veliki (61%) i u 70% slučajeva obrađivali su domaće teme. Tekstovi su mahom objavljeni u rubrici društvo (65%), zatim u kulturi (19%) i zabavi (8%). Većina tekstova bilo je posvećene uopšteno LGBT temama (71%), gej muškarcima (19%), lezbejkama (6%) i trans* osobama (4%).

Najveći broj negativnih tekstova objavljen je u Tabloidu 8, odnosno 26% objavljenih tekstova bili su negativni po LGBT populaciju, Pečatu 4 (17%) i Aferi 1 (6%).

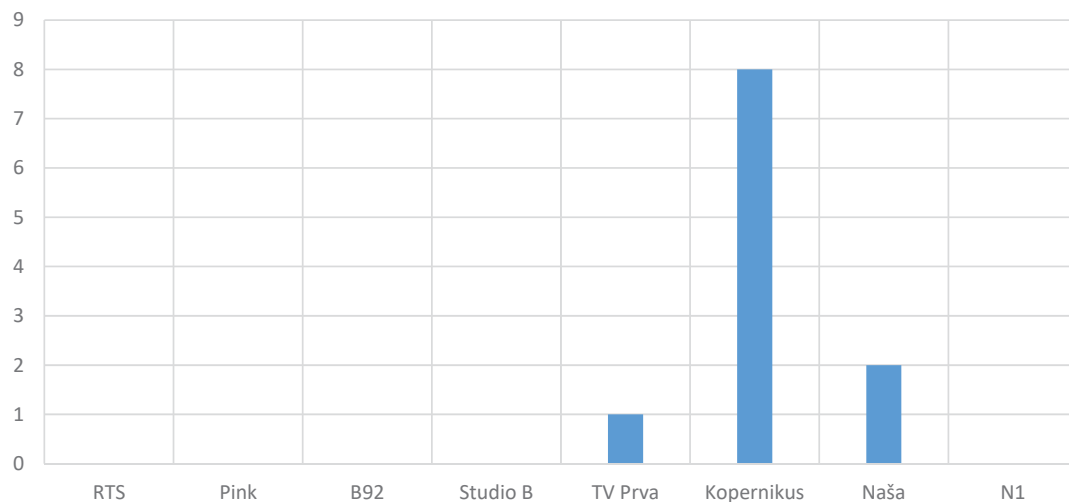

Televizije

U 2016. godini praćeno je 100 emisija na 19 televizija i za to vreme emitovano je 347 priloga o LGBT populaciji. Najviše priloga bilo je kao i prošle godine na televiziji N1 (82), RTS (55), TV Prva (54), B92 (43), Kopernikus (40), Pink (38), Studio B (24), Happy (6), Naša (5). U većini priloga 229 (66%) LGBT tema je bila glavna i obrađivana je domaća tema u 96% priloga. Prilozi su mahom bili posvećeni uopšteno LGBT temama (91%), trans* osobama (6%), gej muškarcima (2%) i lezbejkama (1%).

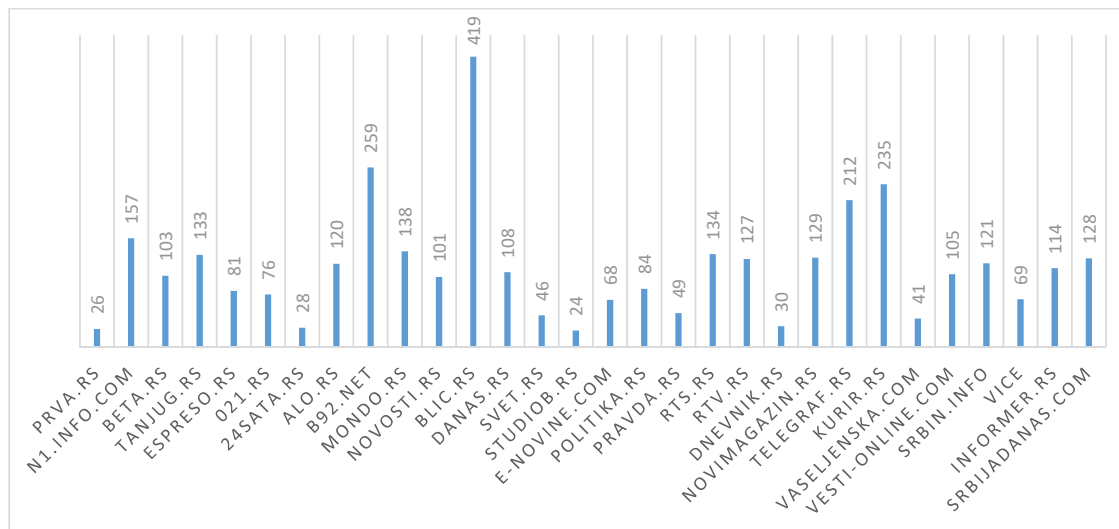

Svega 11 priloga (3%) bilo je negativno dok su ostali pozitivni ili u većinu slučajeva neutralni. Većina negativnih priloga 8 od 11 bilo je prikazano na televiziji Kopernikus, svi u emisiji Dobro jutro sa Đukom.

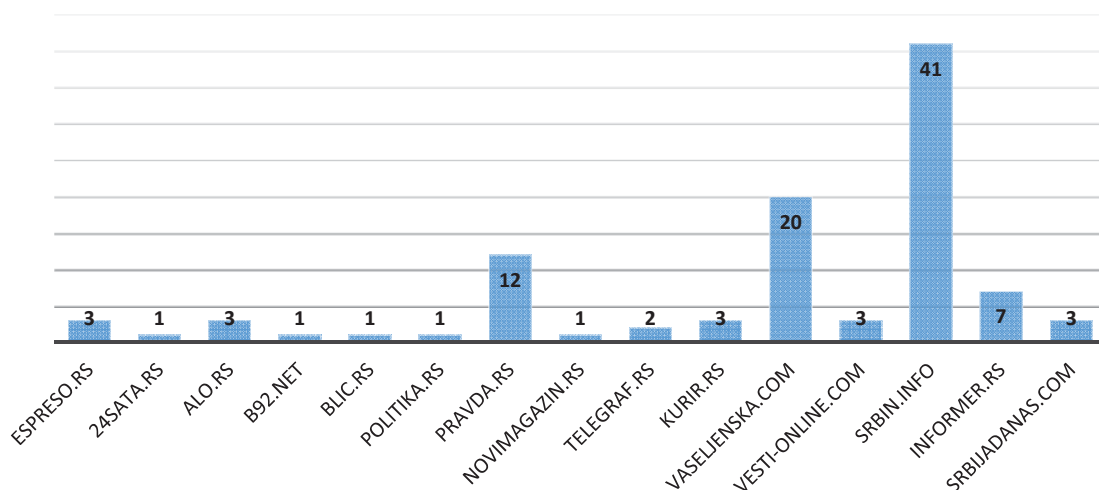

Web sajtovi

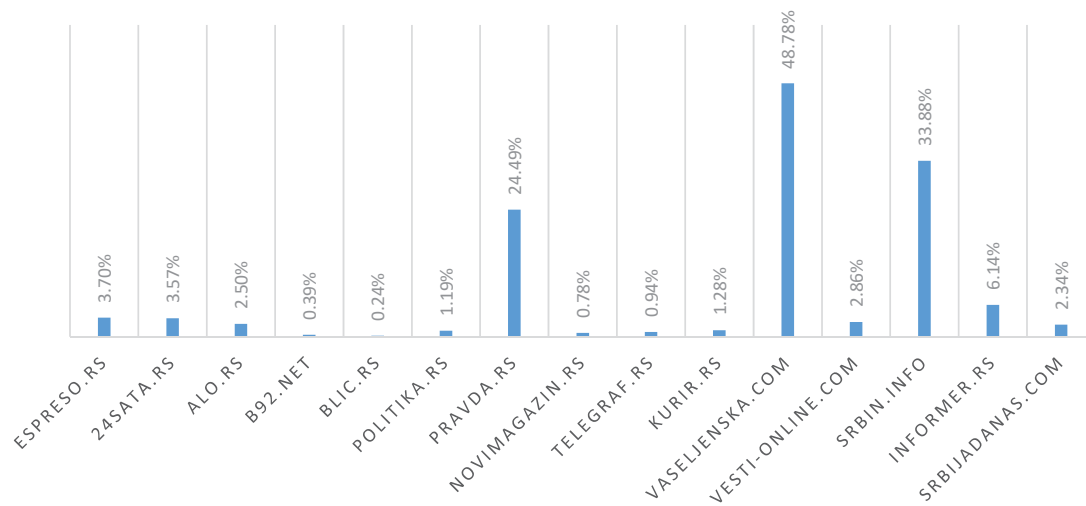
U 2016. godini praćen je 161 web sajt od kojih je 31 izdvojen za završnu analizu. Ukupno je objavljeno 3465 tekstova, neznatno više nego 2015. godine. Najveći broj tekstova objavio je blic.rs (419), b92.net (259), kurir.rs (235), telegraf.rs (212), n1info.com (157), mondo.rs (138), rts.rs (134), tanjug.rs (133), novimagazin.rs (129), srbijadanas.com (128), rtv.rs (127), srbin.info (121), alo.rs (120), informer.rs (114), danas.rs (108), vesti-online.com (105), beta.rs (103), novosti.rs (101), politika.rs (84), espresso.rs (81), 021.rs (76), VICE (69), e-novine.com (68), pravda.rs (49), vasseljenska.com (41), svet.rs (46), dnevnik.rs (30), 24sata.rs (28), prva.rs (26), studiob.rs (24).

U većini tekstova LGBT tema je bila glavna (65%) i mahom su objavljivani u rubrici društvo (65%), zabava (13%), hronika (13%), kultura (6%) i sport (3%). Većina tekstova se bavi uopšteno LGBT tematikom (76%), dok je 15% tekstova posvećeno gej muškarcima, 6% trans osobama i 3% lezbejkama. Domaćim temama bavilo se 56% tekstova, stranim 44%. Ogromna većina testova je neutralnog karaktera (91%), dok je 6% pozitivno i 3% negativno.

Najveći broj negativnih tekstova objavljen je kao i 2015. godine na sajtu srbin.info (41), odnosno 34% od ukupnog broja objavljenih tekstova LGBT tematike, što je značajan pad u odnosu na 2015. godinu kada je 67% od ukupno objavljenog broja LGBT tekstova bilo negativno. Sajt vasseljenska.com objavila je 20 negativnih tekstova, odnosno 49% od ukupnog broja LGBT tekstova, pravda.rs (12) odnosno 25% i informer.rs (7), odnosno 6%. Sajtovi srbijadanas.com, vesti-online.com, kurir.rs, alo.rs imaju po 3 negativna teksta, telegraf.rs 2, novimagazin.rs, politika.rs, blic.rs, b92.net, 24sata.rs po 1.

Mediji o Prajdu 2016: Parada medijske monotonije

Izveštavanje domaće štampe i onlajn izdanja o Paradi ponosa održanoj 18. septembra 2016, uglavnom nije bilo diskriminatorno i u većini slučajeva nije odstupalo od osnovnih profesionalnih standarda. Međutim, izuzetno obimna medijska arhiva pokazuje jednu drugu - podjednako zabrinjavajuću - tendenciju. Uz retke izuzetke, tekstovi kojima se najavljivala Parada, kao i tekstovi nastali na samom događaju i posle njega, bili su više nego jednolični: tematska jednoličnost bila je takva i tolika, da se nameće zaključak kako javnost - uprkos velikom broju priloga - zapravo uopšte nije bila obaveštena o suštini i razlozima zbog kojih se Parada organizuje, a dugoročno zapravo i dezinformisana o njoj.

Svi prilozi na ovu temu, praćeni u najčitanijim dnevnim i nedeljnim listovima, kao i na najpopularnijim portalima, mogli bi se podeliti na nekoliko osnovnih podgrupa:

- tekstovi o sastancima organizacionog odbora Parade s različitim državnim funkcionerima
- tekstovi - izjave političara o Paradi i svom eventualnom učešću na njoj
- tekstovi o merama obezbeđenja i angažovanim policijskim snagama, kao i o saobraćajnim izmenama u gradu
- tekstovi o događajima koji se organizuju povodom Parade - porodičnoj šetnji, šetnji popova koji kade trasu šetnje, protestima različitih desničarskih grupacija, i, konačno,
- tekstovi o samoj paradi - gostima, učesnicima, programu

Uprkos šarolikosti i širini ovih tema unutar teme - većina tekstova naprosto liče jedni na druge. Formalno-pravno, to nije problem. S druge strane, međutim, ako se u medijima u kratkom vremenskom roku pojavljuje ogroman broj medijskih sadržaja, od kojih se vrlo retki izdvajaju bilo čime - realna je opasnost da su čitaoci i čitateljke vremenom postali (pre)zasićeni onim što su, uz manje ili veće izmene, prinuđeni da čitaju sedmicama.

Pre svega, u mnoštvu tekstova o Paradi ponosa, vidno nedostaju oni koji bi se bavili paradama u ostatku civilizovanog sveta, organizacijom i obezbeđenjem tih parada (kako, recimo, funkcionise gradski saobraćaj u vreme parade, koliko ima policajaca), uticajem parada na gradove u kojima se održavaju (turizam, finansije, nekretnine i slično), itd. Ipak, što je i najvažnije, nedostaju informacije o razlozima zbog kojih se parade uopšte organizuju.

Iako su u nekoliko tekstova iz 2016. bili nabrojani problemi s kojima se suočava LGBT zajednica, to je bilo urađeno u formi fraza koje su mogli da razumeju samo oni koji su i inače verzirani kad su te teme u pitanju. Umesto da iskoriste priliku i čitaocima objasne da se LGBT problematika ne svodi samo na famozno usvajanje dece i sklapanje brakova - da tu postoji čitav niz svakodnevnih problema - novinari su se bavili trivijalnostima i opštim mestima. Nije bilo reči ni o jednoj temi koja se direktno tiče života gej ljudi u Srbiji, a i ono nekoliko "životnih ispovesti" bilo je lišeno ikakvog sadržaja s kojim bi se bilo ko mogao identifikovati - no, čak i takvih priča bilo je premalo.

HOMO POLITICUS

Statistički gledano, među tekstovima o Paradi dominiraju oni koji se odnose na sastanke s političarima, na priče o tome koji će političar doći na Paradu, pa i na medijsko-političke podmetačine u vezi s Parodom.

U tom smislu, ističe se nekoliko detalja. Među prvim tekstovima koji se bave Parodom jesu oni u kojima se izveštava o susretu ministarke Ane Brnabić s predstavnicima Organizacionog odbora. Uz nekoliko izjava neposrednih učesnika i sasvim "hladne" i neutralne izveštaje, mediji su listom objavili fotografiju - selfi snimljenu na događaju, a potom postavljenu na FB profil jednog od organizatora: to je svakako atraktivno, ali u startu pokazuje kakav je i koliki zapravo interes medija da se pozabave suštinom Prajda: selfi s prvom gej ministarkom nije objavljen zato što je zanimljiv, već naprosto zato što mediji na događaj nisu poslali sopstvene fotoreportere!

Ostali tekstovi sasvim se uklapaju u onu monolitnu, jednoličnu i prilično zamornu sliku: te ovaj političar dolazi na Paradu, onaj ne dolazi, ovaj se izvlači, a onaj je opravdano odsutan. Jedini koji je tu monotoniju na svoj način "razbio" jeste "Informer" koji je uložio nadljudski napor da nekako uskladi dva pravca svoje inače homofobične i netolerantne uređivačke politike. Za ovaj list, prva meta jesu politički protivnici Aleksandra Vučića - što se pre svega odnosi na Demokratsku stranku. S druge strane, na njegovim se stranicama više nego često pojavljuje reč "peder" i "pederčina", a Parada i sve ostale aktivnosti LGBT karakterišu kao nepotrebne novotarije uvezene iz omražene Evrope.

Pošto su tokom priprema za Paradu 2016. mnogi funkcioneri vladajućih partija javno obznanalili da će na Paradu doći - postavilo se pitanje kako sad objasniti da onaj kojeg voliš i podržavaš, radi nešto što prezireš. Rešenje je bilo jednostavno, a podrazumevalo je da se pažnja javnosti s predstavnika vladajućih stranaka jednostavno preusmeri na predstavnike opozicionih stranaka pristalica Parade. Zahvaljujući tome, osvanuli su naslovi *"Šule na sve spreman zbog fotelje lidera DS: Biću na čelu gej parade"; "Pajtić: Hoću na čelo peder parade, Gejevi: Dođi, Boki, volimo i mi tebe..."*.

● Bojan Pajtić pozvao sve članove DS da podrže peder-bal i najavio da će biti na čelu LGBT povorke ● Gej aktivisti mu odgovaraju da je dobrodošao i da i oni vole njega

Zanimljivo je, međutim, što isti taj Informer nije iskoristio teme koje su mu se same nametale, a koje je mogao dodatno da razvije i proizvede čak i kvalitetan medijski sadržaj. U jednom od tekstova,

kao da je namenjena samo onima koji su neposredno zainteresovani za čitavu stvar, a potpuno nevažna za ljude van političko-aktivističkog kruga.

Ista je sudbina zadesila i izjavu Bojana Pajtića: "U trenutku kada svako može biti meta tabloida, kada su institucije urušene, kada nas reklamiraju kao poslušnu i jeftinu radnu snagu, kada vladaju tajni ugovori, ruše se delovi Beograda pod okriljem noći, a Srbijom vladaju fantomke - moramo se štiti. Braniti svako i svačije pravo". Koliko god bile osnovane Pajtićeve teze, ovakva izjava zavredila je bar jedno novinarsko pitanje ili analizu - makar o tome kakva veze ima "rušenje delova Beograda" s decenijskim pokušajima da se Parada održi u iole normalnim okolnostima. Takvih pitanja ili analiza nije bilo.

Nesumnjivo najzanimljiviji prilog u ovoj podgrupi objavio je portal "Espresso", koji je jedini izvestio o cipelama u kojima su se na Prajdu pojavili gradonačelnik Beograda Siniša Mali i ministarka Ana Brnabić - prilično obimno štivo ticalo se činjenice da su "Sinišine nekako više vukle na radost, dok su Anine najavljivale i početak jeseni". Osim niza fotografija, čitaoci su počašćeni i anketom o ovim modnim izborima, u kojoj je za nekoliko procenata pobedila "Ana Brnabić jer je šmeker".

Iako bi storija o cipelama mogla da se otpiše kao nevažna i "prateća", ona ipak urušava i estradizuje vrlo važnu političku dimenziju Prajda. Prezasićeni Prajdom kao takvim, mediji su se jednostavno okrenuli zabavnijoj strani priče i već uobičajenom "spisku zvanica" pridružili i modni dodatak, zaboravljajući pritom na teme koje bi zaista bile u javnom interesu.

ŽURKA NA VIŠE MESTA

Kao što o događajima u vezi s organizacijom Prajda izveštavaju jednostrano i monotono, mediji i o "kontramitinzima" - porodičnim šetnjama, kađenju puta kojim je prošla Parada itd, takođe izveštavaju ne udubljujući se u problem. Iako je objavljeno mnoštvo tekstova o šetnjama u slavu porodice, ni u jednom se ne postavlja pitanje kakve veze ima LGBT zajednica s urušavanjem porodice, odnosno kako su tačno ljudi gej seksualne orijentaciji "krivi" za belu kugu i ostale društvene pojave.

O skupovima kojima je jedini cilj bio da targetiraju sve koji su "drugačiji" i koji iz ovih ili onih razloga ne prihvataju tradicionalni koncept bračnih zajednica, mediji su pisali kao o skupovima bez nekog posebnog smisla i cilja.

Ipak, neki su se mediji potrudili i otišli "korak dalje", na jako čudan način povezujući jednu i drugu vrstu šetnji. Onlajn portal srbin.info samo dan pre Parade objavljuje tekst čiji naslov ulazi u antologiju

najbesmislenijih: **"Više abortusa nego dece; sutra zbog gej parade Beograd u blokadi"**. Ostatak teksta podjednako je lišen logike: u prvom delu ministarka Slavica Đukić - Dejanović iznosi svoje teze o "zabrinjavajućoj demografskoj situaciji", uopšte se ne osvrćući na predstojeću Paradu, dok je drugi deo teksta - čak i bez pokušaja povezivanja s prvim - zapravo spisak ulica koje će zbog Parade biti blokirane. Konačno, da bi se stvari kako tako "složile", objavljena je i dupla fotografija s potpisom "Bebe u porodilištu i gej Parada": gde su na jednoj polovini idilična scena umotanih beba, a na drugoj dva muškarca u čudnim kostimima (što bi valjda trebalo da poruči kako nisu "normalni" ili nešto slično).

Srbinfo.info

Hvale vredan pokušaj da sopstvena uređivačka, verovatno i lična uverenja, dovedu u sklad s profesionalnim standardima - učinio je list "Kurir". Inače otvoreno homofobičan, urednički kolegijum je ovaj put odlučio da tu stvar malo "prizemli" i 17. septembra objavi intervju s đakonom Nenadom Ilićem - liberalnijim krilom Srpske pravoslavne crkve koji iznosi svoje neslaganje s Parodom, ali istovremeno ne mrzi (što je inače retkost u našoj javnoj sferi, bilo da je u pitanju LGBT ili neka druga problematika).

Inače, kad smo već kod mržnje, press kliping iz perioda pre, za vreme i nakon Prajda ipak ne obiluje primerima otvorenog govora mržnje. U pitanju su uglavnom stari znanci - nekoliko inače desničarskih medija, i to u svega par navrata. Tako, recimo srbijadanas.net 18. septembra objavljuje naslov **"Srbija je i ove godine talac šačice vladajućih prestoničkih i uvoznih sodomita"**. Istovremeno, Majklu Davenportu (donedavnom predstavniku EU u Beogradu i redovnom posetiocu Parade) poručuje se: "Alo engleska pederčino! Marš u London i tamo vodi tvoje lokalne buljaše pa se venčavaj s njima!".

Isto je toliko suprotno profesionalnim standardima izveštavanje o pretnjama koje dobija porodica Bojana Pajtića. Tu, naime, imamo situaciju u kojoj se, pod firmom borbe protiv targetiranja i fizičkog ugrožavanja, citiraju navodi koji sami za sebe predstavljaju poziv na nasilje. Portal Espresso tako će doslovce navesti šta je u pisanoj pretnji stajalo, šireći na taj način poruku preko svoje platforme. Suvišno je, naravno, da se kaže kako bi i nekakav okvirni opis pretnje bio sasvim dovoljan i da za "grafičkim prikazom" nije bilo nikakve potrebe.

TENKOVI, AVIONI I MILIONI

Osim političara, u najviše tekstova o Paradi pojavljuju se i policajci, i to specijalni odredi zaduženi za uspostavljanje reda i mira tokom događaja. Pritom, tekstovi u kojima se navodi broj policijskih jedinica i oklopnih vozila prigodno su i ilustrovani: uz jednu ili dve vesele fotografije snimljene na nekom od prethodnih ili Prajdova negde drugde u svetu, obavezno ide bar duplo toliko onih na kojima su policijske čizme i pendreci.

Iako takva situacija zapravo i odgovara realnosti, zatrpavanje publike policijom i naoružanjem sasvim sigurno predstavlja i nepotrebno uzbunjivanje, dizanje tenzije koje uopšte ne bi trebalo da bude i, uopšte, pravljenje vanrednog stanja tamo gde ga nema. Suvišno je naravno i napominjati da je malo onih koji će se uopšte usuditi da prisustvuju događaju koji se najavljuje kao ratna akcija.

CENTAR BEOGRADA POTPUNO BLOKIRAN ZBOG GEJEVA! Policija zatvorila sve od Slavije do Trga Republike!

Zbog gej parade centralne beogradske ulice potpuno su blokirane za saobraćaj, a na njima gotovo da nema nikoga osim policajaca opremljenih za razbijanje demonstracija

Beta/Informer.rs 18. 09. 2016. 08:27

Indirektno, mediji na taj način na sebe preuzimaju ulogu koja im nije u opisu posla i, umesto u javnom interesu, rade u interesu različitih ideologija, politika i doktrina.

ZAŠTO NIKO NE REAGUJE?

Napali Pajtićevo dete na Tviteru: Prete da će mu nabiti prst u čmarić! Lidera DS podržala i Vučićeva žena! (FOTO)

Lider DS našao se na meti bolesnih komentara zbog Pajtićeve podrške gej paradi

Objavljeno: 18.09.2016. 17:00h

Kad se sve to ima u vidu, nije zapravo ni čudo što desničarski mediji danima nakon Parade navode milionske iznose koji su navodno potrošeni za Paradu - uz neizbežnu poruku da građane Srbije gejevi koštaju toliko-i-toliko para. Ovaj put, pominjan je iznos od "65 miliona", opet bez ikakvih dokaza ili veze s realnošću. Za sada je ovim povodom bila

samo jedna žalba Savetu za štampu koji je u oktobru 2015. odlučio da je list Informer prekršio

Kodeks novinara Srbije tvrdnjom da je Parada ponosa koštala "1.500.000 evra i da je skup obezbeđivalo 10.000 policajaca".

U državi u kojoj dobar deo građana i građanki živi izuzetno skromno, paušalno navođenje potrošenih iznosa, bez ikakvog objašnjenja šta koliko košta, zašto i iz čijeg se džepa plaća - takođe predstavlja otvorenu diskriminaciju i targetiranje.

Inače, praksa besmislenih naslova i ovde je nastavljena, pa portal Srpska dijaspora zajedno objavljuje dve stvari koje veze jedna s drugom nemaju: **"Bruka, milion evra za gej paradu - A najboljem pilotu u klasi Vojne akademije, dali kao nagradu polovan pištolj!"**

Iako je posle svega jasno da u izveštavanju o Prajdu 2016. ima mnogo tekstova koji konkurišu za titulu najbesmislenijeg, ima nekoliko njih koji su ubedljivi šampioni - ne samo zbog bizarnog spajanja nespojivog, već pre svega zbog toga što na neki način demantuju sve o čemu izveštavaju drugi mediji i (radi potrebe da pošalju određenu političku poruku) objavljuju čistu laž:

Beograd se pokazao: Prajd postao rutina FOTO,VIDEO

Autor: MONDO/Agencije,
mondo.rs

18.09.2016. | 01:00 > 15:04

Parada Ponosa 2016. završena je uspešno i bez incidenata. Na paradi je učestvovalo više stotina ljudi. Deo Beograđana pozdravljao učesnike, a deo se protivio paradi...A na kraju žurka.

Glavni problem u izveštavanju o Prajdu nije kršenje profesionalnih standarda: u odnosu na broj tekstova, njega je malo i vrlo ga je lako detektovati. Osnovna zamerka tiče se činjenice da novinari zapravo nisu svesni uticaja onoga što rade, značaja i dalekosežnih posledica koje ima sve što se napiše. Umesto da priči prilaze sa svešću o javnom interesu, o potrebi da svoju publiku informišu i edukuju (a ne samo zabave ili uplaše), mediji se ili bave "protokolarnim" izveštajima ili šire sopstvene diskriminatorne stavove i mržnju. Iako ovo drugo strašnije i opasnije zvuči - ni nenamerno "širenje dosade" i obasipanje medija jednim te istim pričama nije bez posledica. Ono direktno dovodi do prezasićenosti javnosti, gubitka poslednjih tragova zainteresovanosti za LGBT probleme i na kraju do otpora prema onima koji "nam blokiraju grad" i "koštaju nas" milione.

Sva moguća rešenja su dugoročna i zahtevaju trud i rad svih zainteresovanih aktera. LGBT aktivisti medijima moraju da ponude ideje za sadržaje koji prevazilaze dnevno izveštavanje, a nije zgoreg ni da održavaju redovne kontakte s njima. S druge strane, urednici i novinari morali bi znati ili bi na to neko morao da ih podseti - da medijski zakoni garantuju ravnopravan pristup informacijama, odnosno ravnopravnu zastupljenost tema od javnog značaja. Nabranje pevačica koje će pevati na Prajdu, analiza Brnabićkinih cipela ili citiranje izjava Bojana Pajtića, svakako nisu elementi kojima se te zakonske stavke ispunjavaju.

Potrebno je zagaziti dalje i dublje. Ne zato što se to nekome sviđa ili ne sviđa, već zato što je to posao medija.

Novinarska etika i dostojanstvo trans osoba

Ustaljena percepcija trans osoba se često kreira uz nedovoljno proverene informacije i kroz mitove. Neki od tih narativa su toliko prisutni u javnom prostoru da ih većina smatra činjenicama, kao na primer da se trans osobe uglavnom bave seksualnim radom, da im je transrodnost samo prolazna faza u životu, da su uglavnom istopolne seksualne orijentacije, da imaju psihičke probleme, itd. Mediji ove narative mogu učiniti dominantnim reprodukujući ih kroz neetičko izveštavanje, ali isto tako mogu odigrati značajnu ulogu u njihovoj rekonstrukciji nudeći visoko informativne sadržaje edukativnog karaktera.

Zaštita prava trans osoba umnogome zavisi od odgovornog izveštavanja. Novinski tekstovi često su senzacionalistički i doprinose stvaranju negativnih stereotipa o trans osobama i trans zajednici. Drugaćijim pristupom i pravilnom upotrebom jezika, koji iskazuje poštovanje prema trans osobama i štiti njihovu privatnost i dostojanstvo, mediji mogu značajno uticati na javnu percepciju trans osoba, a samim tim i na njihov položaj u društvu.

Zanemarujući ove standarde nekoliko novinskih tekstova u kojima su trans osobe opisane kao „seksualno devijantne“, „nastrane“, „polno nedefinisana bića“, „trandže“ ili „nit’ muško, nit’ žensko“ našlo se pred Komisijom za žalbe Saveta za štampu, koja odlučuje o povredama Kodeksa novinara Srbije. Takvih žalbi je bilo ukupno šest, a podnele su ih nevladine organizacije GLIC i Egal, protiv pisanja Pečata, Večernjih novosti i Srpskog Telegrafa. Komisija za žalbe Saveta za štampu je u ovim slučajevima izrekla javnu opomenu navedenim listovima zbog povreda Kodeksa, navodeći da mediji podstiču netrpeljivosti i diskriminaciju prema trans osobama i da je prekoračena sloboda govora. Pored ovih slučajeva, koji se odnose direktno na trans osobe, brojni su slučajevi povreda profesionalnih standarda koji se odnose na celu LGBTI populaciju.

Novinski tekstovi koji se bave trans osobama najčešće se bave njihovim rodom, pridajući premalo značaja razlozima zbog kojih su se osobe o kojima se piše uopšte i našle u medijskom prostoru. Tako su brojni tekstovi o Končiti Vurst, Boži Vreći ili Nataši Mazi predstavljali ove ličnosti isključivo kroz prizmu njihovog rodnog identiteta izuzimajući značaj njihovih profesionalnih ili poslovnih dostignuća. Mediji koji izveštavaju o trans osobama u skladu sa profesionalnim standardima, ujedno pokušavajući da približe trans osobe svojoj čitalačkoj publici, redak su primer dobre prakse.

Neupitno je da je LGBTI osobama potrebna podrška prvenstveno od strane porodice, državnih institucija i zakona. Međutim, etičko izveštavanje medija od ključnog je značaja za kreiranje sigurnog i podržavajućeg okruženja u kom bi trans osobe mogle da ostvare svoje pravo na dostojanstven život.

Autorke: I. Stjelja i M. Paunović

Izvor: Gayten LGBT

LGBT žalbe podnete Savetu za štampu u 2016. godini

Broj žalbi podnetih Savetu za štampu zbog diskriminacije LGBT osoba 2016. godine, povećan je za više od sto odsto u odnosu na prethodnu godinu. Podneta je ukupno 21 žalba, dok ih je u 2015. godini bilo deset.

Komisija je prekršaj Kodeksa utvrdila u devet slučajeva, dok je dva slučaja zaključeno da nije. Iz formalnih razloga odbačeno je šest žalbi. U čak sedam slučajeva u kojima je utvrđen prekršaj Kodeksa, reč je bila o medijima koji ne prihvataju punu nadležnost Saveta za štampu, pa su izrečene javne opomene, bez obavezivanja medija da ih objave. Najčešće „kažnjavan“ medij bio je Srpski telegraf sa tri javne opomene.

Nažalost, ni dva medija koja su imala obavezu da objave odluke Komisije, Večernje novosti i Telegraf.rs, to nisu uradila, čime su, suprotno pravilima, odbili da svoje čitaoce informišu da su postupili suprotno etičkim pravilima profesije.

Za razliku od ova dva medija, druge redakcije su u nekoliko slučajeva pokazale spremnost da priznaju grešku, odnosno da objave izvinjenje ili uklone sporne tekstove i komentare, što je potpuna novina u odnosu na sva dosadašnja iskustva Saveta za štampu. Na ovaj način rešene su prošle godine četiri žalbe, od kojih je tri podneo Gej lezbejski info centar, a jednu Tamara Skrozza, članica Komisije za žalbe. Reč je o dva teksta objavljena u Kuriru, jednom na portalu Espresso, kao i o komentarima čitalaca na tekst koji je objavljen u onlajn izdanju Politike. Svi sporni tekstovi, kao i komentari, uklonjeni su sa portala, dok je Kurir u štampanom izdanju objavio izvinjenje. U izvinjenju je naglašeno da je u tekstu „Gej banda silovala sina srpskog političara“, suprotno Kodeksu, navedena seksualna orijentacija osumnjičenih za krivično delo, te da redakcija nije imala nameru da diskriminiše pripadnike LGBT populacije, niti da krši pravo na privatnost osoba o kojima izveštava.

Osim odredbi Kodeksa novinara koje se odnose na zabranu diskriminacije i govora mržnje, Komisija je uglavnom donosila odluke da su istim tekstovima prekršene i odredbe Kodeksa iz poglavlja Istinitost izveštavanja, najčešće tačke koje se odnose na nerazlikovanje činjenica od pretpostavki i nagađanja. Iz odluka Komisije se može zaključiti da je uobičajen „postupak“ kod ovakvih tekstova da se diskriminatorni stavovi „kriju“ iza iznošenja navodno nesumnjivih činjenica. Najizrazitije diskriminatorni stavovi u odnosu na LGBT populaciju, koji predstavljaju i nesumnjiv govor mržnje, izneti su u tekstu "Homoseksualnost, bolest ili opredeljenje?", odnosno „Zašto je pederastija mentalna bolest“, objavljenom na portalu „Srbinfo“. U ovom tekstu je LGBT populacija predstavljena kao nastrana, perverzna i bolesna, koja uz to vodi zastrašujuć propagandu protiv svih koji ih ne smatraju normalnim. Ovakvi stavovi su u tekstu izvedeni iz „činjenica“ – da su homoseksualci odgovorni za propast Stare Grčke i Rima, da su pedofili većinom homoseksualci, zatim da homoseksualni parovi uglavnom usvajaju decu istog pola kog su i oni, te da nijedna vera ne odobrava istopolne seksualne odnose.

Sličan slučaj je i sa autorskim tekstom dr Slobodana Jankovića iz Instituta za međunarodnu politiku i privredu, objavljen u Večernjim novostima („Od gej braka do pedofilije“) u kojem autor tvrdi da „već danas u pojedinim LGBT organizacijama vođstvo vrši pritisak na članove da prihvate pedofiliju, tj. seks odraslih i dece (!) kao nešto normalno. Prvo oni to treba da prihvate, da preobrazu dodatno svoju svest, a onda da isto propovedaju nama“. Bez obzira na to što je u ovom slučaju reč o

autorskom tekstu, većina članova Komisije za žalbe smatrala je da je prekoračena granica slobode govora, odnosno izražavanja mišljenja, budući da autor sugerise da je seksualna orijentacija u direktnoj vezi sa pedofilijom, dakle sa krivičnim delom, ne nudeći za to nikakve dokaze.

I u ostalim slučajevima koje je Komisija razmatrala iznete su slične tvrdnje da su LGBT osobe bolesne, nenormalne, nemoralne („Gejevi šire sudu po Srbiji“- Srpski telegraf, „Zabranjen LGBT karavan nastranih“ – Kruševac.info), sklone kriminalu (kao u naslovu „Pederi krili arsenal oružja“- Srpski telegraf) ili jednostavno da su izdajnici i nepatriote („Gejevi zviždali srpskoj zastavi“ - Kurir). Treba li dodati i da ni u jednom od ovih tekstova naslov nije odgovarao objavljenom sadržaju, odnosno da teze iznete u naslovu nisu zapravo imale nikakvo utemeljenje u informacijama u tekstu.

Drugi čest način iznošenja diskriminatornih stavova jeste da se oni pravdaju „mišljenjem sagovornika“, a ne stavom redakcije, iako su, neretko, sagovornici i izabrani na osnovu toga što su u javnosti nebrojeno puta iznosili takve stavove, odnosno i pozvani su upravo da bi to još jednom ponovili. Primeri takvih tekstova su kolumna Bore Đorđevića „Draga, ne budi peder“, objavljena u „Srpskom telegrafu“, kao i intervju sa Draganom Markovićem Palmom, objavljen u nedeljniku „Afera“, pod naslovom „Protiv droge, pедера, NVO i Hrvata“.

Treća vrsta prekršaja odnosi se na objavljivanje diskriminatornih komentara čitalaca, za šta Savet za štampu takođe smatra odgovornim redakcije. Ipak, u dva od četiri ovakva slučaja (list Politika i portal Espresso) urednici priznali da su im komentari promakli i uklonili ih čim su obavešteni da je podneta žalba. Portali B92.net i Telegraf.rs to, međutim, nisu učinili kad je reč o komentarima objavljenim ispod teksta da je transrodna osoba rodila sina, odnosno o napadu na gej klub u Orlando, te je Komisija odlučila da su prekršili Kodeks.

Gordana Novaković
Generalna sekretarka Saveta za štampu

- 13.1. GLIC protiv nedeljnika Afera – „Ja sam protiv pедера, droge, NVO i Hrvata“ – prekršen kodeks
- 8.3.2 GLIC protiv portala Srbin.info – „Homoseksualnost, bolest ili opredeljenje?“ – prekršen kodeks
- 16.4. PARADA PONOSA protiv lista Srpski telegraf – „Gejevi šire sidu po Srbiji“, „Gejevi su bolesni“ – prekršen kodeks
- 6.5. GLIC protiv lista Danas – „Kako gledate na zahtev američkih LGBT organizacija da u Diznijevim filmovima bude više gej likova?“ – Nema prekršaja kodeksa
- 21.5. EGAL protiv portala Kruševac.info – „LGBT karavan nastranih zabranjen u Kruševcu“ – prekršen kodeks
- 21.5. GLIC protiv lista Srpski telegraf – „Draga ne budi peder“ – Prekršaj kodeksa
- 12.6. GLIC protiv portala Telegraf.rs – Komentari na vest – Prekršen kodeks
- 3.9. GLIC protiv portala B92 – Komentari na vest – Prekršen kodeks
- 9.9. GLIC protiv lista Pančevac – „Žena kažnjena zbog vređanja homoseksualaca“ – nema prekršaja kodeksa
- 18.9. GLIC protiv portala Espresso – „Beograđanka osula po Prajdu: Oni su bolesni, treba da se leče“ – Žalba rešena dogovorom
- 18.9. GLIC protiv sajta Kurir.rs – „Smeta im srpska trobojka: Gejevi zviždali mladiću koji je mahao našom zastavom“ – Žalba rešena dogovorom
- 17.10. GLIC protiv lista Srpski telegraf – „Pederi krili arsenal oružja“ – prekršaj kodeksa
- 18.11. GLIC protiv sajta Politike – Komentari na vest – Žalba rešena dogovorom
- 29.11. Tamara Skrozza protiv lista Kurir – „Monstruozno: Saznajte kako je gej banka silovala sina srpskog političara“ – Žalba rešena dogovorom

Podnete pritužbe Poverenici za zaštitu ravnopravnosti:

20.6. Protiv NIBRS d.o.o. Beograd izdavača internet portala Srbinfo zbog više tekstova – Prekršen Zakon o zabrani diskriminacije

18.8. Opomena NIBRS d.o.o. Beograd

29.8.2016. Protiv Srpskog telegrafa zbog tekstova „Gejevi šire sidu po Srbiji“ i „Patrijarh za Srpski telegraf: gejevi su bolesni!“ – Prekršen Zakon o zabrani diskriminacije

21.10.2016. Opomena Srpski telegraf

1.9.2016. Protiv Srpskog telegrafa zbog kolumni Bore Đorđevića – Prekršen Zakon o zabrani diskriminacije

30.11.2016. Opomena Srpski telegraf

3.2.2017. Protiv Informera zbog teksta „Strašno! Pajtić traži da pederi usvajaju decu!“ – Prekršen Zakon protiv diskriminacije

28.6.2016. Protiv RTS zbog komentara tokom prenosa Evrovizije – Pritužba odbijena

26.5.2016. Protiv Newsweek Srbija zbog naslovne strane „Srbijo, pederu!“ – Pritužba odbijena

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

МЗ
217/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-206/2016-02 датум: 20. 6. 2016.

МИШЉЕЊЕ

Мишљење је донето у поступку поводом притужбе Регионалног инфо центра, против привредног друштва НИБРС д.о.о Београд, које је издавач интернет портала Србин.инфо. Притужба је поднета због више текстова које је објавио овај портал од маја 2015. године до марта 2016. године, а којима се дискриминише ЛГБТ популација. У току поступка је утврђено да је прилоком извештавања о ЛГБТ популацији, у текстовима: „Свака част - разбијена геј парада у Молдавији“, „Содома и Гомора у Београду“, „Парада срама завршена“, „Страшно: На геј паради у Београду промовисали педофилију“, „Хомосексуалци стварају геј популацију“, „Хомосексуалност, болест или опредељење“ и „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент“, који су објављени на овом порталу у периоду од маја 2015. године до марта 2016. године, уредништво портала Србин.инфо повредило достојанства лица другачије сексуалне оријентације и створило страх, непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење према ЛГБТ популацији. Особе хомосексуалне оријентације су у овим текстовима довођене у контекст болести, настраности, педофилије. Утврђено је да је начин извештавања портала Србин.инфо о ЛГБТ популацији у наведеним текстовим неприхватљив и супротан антидискриминационим прописима. Због тога је дато мишљење да су насловима текстова: „Свака част-разбијена парада у Молдавији“ и „Содома и Гомора у Београду“, као и текстовима: „Парада срама завршена“, „Страшно: На геј паради у Београду промовисали педофилију“, „Хомосексуалци стварају геј популацију“, „Хомосексуалност, болест или опредељење“ и „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент“, који су објављени на порталу Србин.инфо у периоду од маја 2015. године до марта 2016. године, изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне. Порталу Србин.инфо препоручено је да упути извињење припадницима и припадницама ЛГБТ популације које ће објавити на овом порталу, због изношења дискриминаторних ставова, као и да убудуће не објављује текстове којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛБТ популације и подржавају стереотипи према особама истополне сексуалне оријентације, те да својим прилозима доприноси смањењу хомофобије, насиља и дискриминације и повећању толеранције према овој популацији, као и свим другим мањинским групама.

1. ТОК ПОСТУПКА

1.1. Повереници за заштиту равноправности притужбом се обратио Регионални инфо центар, поводом више текстова објављених на порталу Србин.инфо, због начина на који овај портал извештава о ЛГБТ популацији.

1.2. У притужби је наведено:

- да се текстом: „Свака част-разбијена геј парада у Молдавији”, објављеним 18. маја 2015. године дискриминише ЛГБТ популација и подржава насиље над ЛГБТ популацијом у Молдавији;
- текстом: „Содома и Гомора у Београду”: На јесен ће се истог дана одржати „Геј парада” и „Транс прајд”, који је објављен на порталу Србин.инфо 14. августа 2015. године, протести ЛГБТ популације се стављају у контекст Содоме и Гоморе;
- текстом: „Парада срама завршена”, који је на овом порталу објављен 20. септембра 2015. године, протест ЛГБТ популације се кроз цео текст назива Парадом срама, чиме се дискриминише ЛГБТ популација, нарочито у коментарима читалаца;
- текстом: „Страшно: На геј паради у Београду промовисали и педофилију”, објављеним 20. септембра 2015. године, покушава да се направи једнакост између хомосексуалности и педофилије;
- текстом: „Хомосексуалност, болест или опредељење”, који је објављен 8. марта 2016. године, опет се покушава направити паралела између хомосексуалности и педофилије и хомосексуалност се представља као претња друштву;
- делом текста: „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент”, који је објављен 12. марта 2016. године, дискриминише се ЛГБТ популација;
- текстом: „Хомосексуалци стварају „геј” популацију”, који је објављен 11. фебруара 2016. године јавност се застрашује, нарочито реченицама као што су: „Геј идеологија убија живот!”

1.3. Уз притужбу су достављене фотокопије наведених текстова, које је објавио портал Србин.инфо.

1.4. Повереница за заштиту равноправности је, у складу са чланом 35. став 4. Закона о забрани дискриминације¹, доставила притужбу на изјашњење власнику и издавачу портала Србин.инфо, привредном друштву НИБРС д.о.о. Београд. Захтев за изјашњење је примљен 20. априла 2016. године, међутим у прописаном року од 15 дана, као ни до окончања поступка, привредно друштво НИБРС д.о.о. Београд није доставило изјашњење на наводе притужбе.

2. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

2.1. Увидом у текст објављен 18. маја 2015. године на порталу Србин.инфо утврђено је да овај текст, под насловом: „Свака част – разбијена геј парада у Молдавији” односи на одржавање Парада поноса у Молдавији, односно текст преноси информације о прекиду овог скупа у Молдавији. У тексту је, између осталог написано: „Противници геј параде почели су пробој кроз заштитни полицијски кордон, па су геј-парадери по савету полиције брижљиво поседали у аутобусе и вратили се тамо одакле су и дошли”.

¹ „Службени гласник РС”, број 22/09

2.2. Текст који је објављен на порталу Србин.инфо 14. августа 2015. године, чији је наслов: „Содома и Гомора у Београду: На јесен ће се истог дана одржати „Геј парада“ и „Транс парада“ почиње обавештењем да ће у Београду 20. септембра 2015. године поред Параде поноса бити одржан и скуп транс особа. У тексту је пренет став Златка Николића, криминолога поводом одржавања ова два догађаја. На крају се наводи да је „главни разлог због којег трансексуалне особе протестују је дискриминација, као и недостатак прописа који би им олакшао живот. Пол у Србији годишње промени шест до девет особа, а захтев поднесе њих двадесетак. У последње две деценије, према подацима ЛГБТ удружења, 150-200 људи у нашој земљи подвргло се тој операцији”.

2.3. Текст под насловом: „Парада срама завршена-гејеви са полицијом и својим гостима испред Скупштине Србије направили журку”, који је објављен 20. септембра 2015. године на овом порталу, почиње информацијом да су учесници Параде поноса око 13 сати дошли до Скупштине града Београда, а да је шетња прошла без инцидента. У наставку текста, између осталог, објављене су и изјаве Биљане Србљановић, Ивана Тасовца, министра културе, затим градоначелника Београда, Синише Малог, амбасадора Сад у Србији, Мајкла Кирбија и Поверенице за заштиту равноправности, Бранкице Јанковић. Парада поноса је у целом тексту названа „парадом срама”.

2.4. Увидом у текстом који је објављен 20. септембра 2015. године на овом порталу, под насловом: „Страшно: На геј паради у Београду промовисали и педофилију”, утврђено је да се овај текст односи на фотографију особе која у левој руци држи слику детета са поруком: „Поштуј дететову жељу!!! Никита.” У тексту се даље наводи: „на први поглед, утисак је да ова особа тражи да се легализује педофилија, односно да и малолетна деца могу са старијим да ступају у сексуалне односе, без законског санкционисања”.

2.5. У тексту: „Хомосексуалци стварају „геј” популацију”, који је објављен 11. фебруара 2016. године на порталу Србин.инфо, наводи се: „Геј идеологија убија живот! У току новембра и децембра 2015. године, у организацији МУП-а РС и хомосексуалног удружења „Лабрис” организовано је више семинара за полицијске службенике као наставак обуке која је започета у октобру и новембру 2014. године. Овим чином се недвосмислено шаље порука већинској Србији, да смо ми грађани другог реда, а да је примат државних органа по сваку цену фаворизовање групе хомосексуалаца и омогућавање да буду заштићени као „бели медведи”, ма шта радили или како се понашали. У тексту се даље наводи: „Геј лоби, иза којег стоје сатанске силе, кријући се иза такозване борбе против измишљене дискриминације, уствари има за циљ потпуно уништење свега онога што нас чини људима, а то је вера, морал, достојанство, част и пре свега право на живот, јер они величају смрт... Понижена, обесправљена и нормална светосавска Србија, докле ћеш ћутати и зло трпети?”

2.6. Текстом: „Хомосексуалност, болест или опредељење”, који је објављен 8. марта 2016. године, хомосексуалност се представља као настрана и болесна, а ЛГБТ особе се сматрају одговорним за пропаст Старе Грчке и Рима. У тексту се, између осталог наводи: „Педера или како је данас популарно геј особа је увек било. У Старој Грчкој и Римском царству били су широко распрострањени, а како су прошле те цивилизације опште је познато, уништене су. Стара Грчка, а поготово Рим, су цивилизације где је перверзија била јако распрострањена. Цветале су све врсте перверзија (односи са истим полом, са животињама, са децом) и веома је било распрострањено оргијање. Касније, под утицајем Хришћанства, те настраности су сведене на минимум, али је почетком 60-их година 20-ог века почела промоција свих врста неморала. Познато је да су 60% оболелих од АИДС-а (СИДА) у свету хомосексуалци. Они су склони оргијању, честим променама партнера и зато су склони свим врстама полних болести. Поред полних болести познато је да

хомосексуални парови (тамо где је то дозвољено) усвајају децу, а у највећем броју случајевати парови усвајају децу оног пола ког су они. Већина хомосексуалаца нису педофили, али већина педофила јесу хомосексуалци. Хомосексуализам је противан свим моралним начелима нашег друштва. Баш из тог разлога ту болест покушавају да представе као нормалну. Врши се агресивна, застрашујућа, масовно распрострањена и интензивна кампања да се хомосексуализам представи као нешто нормално."

2.7. У делу текста под називом: „Да ли је случајно: Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент” који је објављен 12. марта 2016. године на порталу Србин.инфо, наводи се: „Такође, као саставни део ових процеса успоставља се и законска заштита тзв „мањинских група”, које промовишу анти-хришћанске вредности и активности (хомосексуализам, проституција итд), што ствара законски основ за отворени државни прогон оних који покушавају да се боре за очување основних хришћанских тековина, односно за право да слободно износе своја хришћанска уверења. Релативно свеж пример имате у начину на који је српска државна сила (извршна власт, полиција и правосудје) приморала Србе да прихвате парадирање хомосексуалаца и педофила центром Београда, уз драстично и отворено кршење људских и грађанских права, верских слобода, право на окупљање и слободу изражавања већинске хришћанске популације."

3. МОТИВИ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ МИШЉЕЊА

3.1. Повереница за заштиту равноправности, приликом одлучивања у овом предмету, имала је у виду наводе из притужбе, доказе који су достављени, као и релевантне правне прописе у области заштите од дискриминације.

Правни оквир

3.2. Повереник за заштиту равноправности је самосталан, независан и специјализован државни орган установљен Законом о забрани дискриминације са задатком да ради на сузбијању свих облика и видова дискриминације и остваривању равноправности у друштвеним односима. Надлежност Повереника за заштиту равноправности широко је одређена, у складу са међународним стандардима, како би се омогућило да делотворно и ефикасно остварује своју улогу. Једна од основних надлежности Повереника јесте да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима дискриминације и изриче законом утврђене мере. Поред тога, Повереник је овлашћен да предлаже поступак мирења, као и да покреће судске поступке за заштиту од дискриминације и подноси прекршајне пријаве због аката дискриминације прописаних антидискриминационим прописима. Повереник је, такође, овлашћен да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације и да органима јавне власти препоручује мере за остваривање равноправности.²

3.3. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године³, у члану 14. забрањује дискриминацију и прописује да се уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

² Члан 33. Закона о забрани дискриминације.

³ „Службени лист СЦГ- Међународни уговори”, број 9/03

3.4. Устав Републике Србије⁴ у члану 21. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Такође, Устав Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје⁵ и прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то, поред осталог, неопходно и ради заштите права и угледа других.⁶

3.5. Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације⁷, који у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да дискриминација и дискриминаторно поступање означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. Одредбом члана 12. Закона о забрани дискриминације забрањено је узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење. Члан 21. став 2. Закона о забрани дискриминације прописује да свако има право да се изјасни о својој сексуалној оријентацији, а дискриминаторно поступање због таквог изјашњавања је забрањено.

3.6. Одредбом члана 75. Закона о јавном информисању и медијима,⁸ прописана је да се идејама, мишљењем, односно информацијама, које се објављују у медијима не сме подстицати дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, полу, због њихове сексуалне опредељености или другог личног својства, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело. Такође, Законом о електронским медијима⁹, који се примењује на електронска издања, прописано је да се регулатор стара да програмски садржај пружаоца медијске услуге не садржи информације којима се подстиче, на отворен или прикривен начин, дискриминација, мржња или насиље због расе, боје коже, предака, држављанства, националне припадности, језика, верских или политичких убеђења, пола, родног идентитета, сексуалне оријентације, имовног стања, рођења, генетских особености, здравственог стања, инвалидитета, брачног и породичног статуса, осуђиваности, старосне доби, изгледа, чланства у политичким, синдикалним и другим организацијама и других стварних, односно претпостављених личних својстава.

⁴ Устав Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06)

⁵ Члан 46. став 1. Устава Републике Србије

⁶ Члан 46. став 2 Устава Републике Србије

⁷ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09)

⁸ „Службени гласник РС”, бр. 83/14 и 58/15

⁹ „Службени гласник РС”, бр.83/14 и 6/16 – др.закон

Анализа прилога са аспекта антидискриминационих прописа

3.7. Имајући у виду наводе из притужбе, потребно је утврдити да ли наведени наслови и текстови објављени на порталу Србин.инфо представља узнемиравајуће и понижавајуће поступање и повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, односно, да ли се њиме ствара непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.8. С обзиром на предмет притужбе, Повереница најпре подсећа да члан 46. Устава Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. Ставом 2. овог члана прописано је да се слобода изражавања може законом ограничити ако је то неопходно ради заштите права и угледа других, чувања ауторитета и непристрасности суда и заштите јавног здравља, морала демократског друштва и националне безбедности Републике Србије. Међутим, прокламовање слободе говора не значи да је та слобода неограничена. У складу са Уставом, а управо ради заштите права и угледа других, одредбама члана 12. Закона о забрани дискриминације изричито је забрањено узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, као један од посебних облика дискриминације. Саме радње којима се лице или група лица узнемиравају и понижавају на основу њиховог личног својства могу бити разноврсне, укључујући и усмено или писано саопштавање одређених идеја, ставова и мишљења. Према томе, ограничење слободе говора подразумева да и медији подлежу одређеним ограничењима, што потврђује и одредба члана 75. Закона о јавном информисању и медијима.

3.9. Анализа наслова текста: „Свака част-разбијена геј парада у Молдавији”, показује да избор оваквог наслова, иако се у тексту описује прекидање Параде поноса у Молдавији, шаље поруку читаоцима да је Парада поноса негативна друштвена појава, због чега уредништво овог портала изражава задовољство честитком „Свака част”, што је овај скуп прекинут. Такође, насловом текста: „Содома и Гомора у Београду” скуп ЛГБТ популације, односно одржавање Параде поноса у Београду 20. септембра 2015. године, ставља се у контекст „греха” односно Содоме и Гоморе, док се кроз цео текст објављен 20. септембра 2015. године, под насловом: „Парада срама завршена” одржавање Параде поноса назива „парадом срама”. Даље, у тексту: „На геј паради у Београду промовисали педофилију”, који садржи фотографију особе која у руци држи слику детета са поруком: „Поштуј дететову жељу!!!” уредништво портала Србин.инфо износи „утисак да ова особа тражи да се легализује педофилија, односно да и малолетна деца могу са старијима да ступају у сексуалне односе, без законског санкционисања”, на који начин се хомосексуалност изједначава са педифилијом. У тексту: „Хомосексуалност, болест или опредељење”, ЛГБТ популација се представља као „перверзна, настрана и болесна”, док се у тексту са поднасловом „Хомосексуалност као претња друштву” наводи да се „ова настраност данас широком аудиторуму поредставља као нешто пожељно”. Наиме, овакви ставови у наведеном тексту су изведени из тврдњи да су „хомосексуалци одговорни за пропаст Старе Грчке и Рима, да су педофили већином хомосексуалци, да хомосексуални парови углавном усвајају децу истог пола ког су они, те да ниједна вера не одобрава истополне сексуалне односе.”

3.10. Начином извештавања у тексту од 11. фебруара 2016. године у коме се, између осталог, наводи да: „Геј идеологија убија живот, односно да „геј” лоби, иза које стоје сатанске силе велича смрт” ствара се страх и непријатељско расположење према ЛГБТ популацији. Такође, у делу текста: „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент”, дискриминише се ЛГБТ популација и продубљује јаз између припадника/ца ЛГБТ популације и већинског становништва и изазива страх код читалаца да ће припадници ЛГБТ популације довести до поремећаја система вредности, јер се „успоставља и законска заштита тзв „мањинских група које промовишу анти-хришћанске вредности и активности (хомосексуализам, проституција итд), те да је „српска државна сила приморала Србе да прихвате парадирање хомосексуалаца и педофила центром Београда, уз драстично и отворено кршење људских и грађанских права, верских слобода, права на окупљање и слободу изражавања већинске хришћанске популације”.

3.11. Овакав начин извештавања, праћен наведеним насловима и текстовима представља повреду достојанства лица другачије сексуалне оријентације и ствара страх, непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење према ЛГБТ популацији. Неспорно је да медији дају значајан допринос дискусијама о многобројним питањима од јавног интереса, као и у пружању различитих информација и ставова, због чега су дужни да воде рачуна о објављивању текстова који својим садржајем промовишу предрасуде и подстичу непријатељско и увредљиво окружење за поједине групе људи.

Слобода говора, без обзира на начин изношења и објављивања идеја и ставова, никада не сме да буде изговор за дискриминацију на основу било ког личног својства. Начин извештавања портала Србин.инфо о ЛГБТ популацији у наведеним насловима и текстовима је неприхватљив и супротан антидискриминационим прописима и доводи до последице да припадници ЛГБТ популације постају непожељни у друштву, што је посебно опасно када се зна да су особе хомосексуалне оријентације једна од маргинализованих и стигматизованих друштвених група, као и да се свакодневно сусрећу са бројним претњама, узнемиравањем и другим проблемима.

Свако довођења особа сексуалне оријентације другачије од хетеросексуалне у контекст болести, зла, настраности, греха, педофилије, нарочито путем средстава јавног информисања, веома је опасно и забрињавајуће, јер подстиче дискриминацију ове друштвене групе, осећај изолованости од већинске популације и немогућности да се легитимним средствима боре за остварење права на равноправности у свим областима друштвеног живота. Дискриминација је део свакодневног живота ових особа, а према подацима из истраживања, свака пета особа у Србији оправдава претње и насиље у циљу спречавања Параде поноса¹⁰.

Такође, истраживање јавног мњења показују да сваки други грађанин сматра да је хомосексуалност болест коју треба лечити, а више од 80% не жели особе другачије сексуалне оријентације у својој породици. Хомофобија и трансфобија имају дубоке корене у друштву, и израз су негативних стереотипа и предрасуда. Особе другачије сексуалне оријентације су принуђене да живе као грађани другог реда, у страху и неизвесности.

3.12. Повереница за заштиту равноправности подсећа да су Кодексом новинара Србије¹¹ дефинисани професионални и етички стандарди којима се доприноси подизању угледа

¹⁰ Извор: ЦеСИД истраживање, ГСА

¹¹ Кодекс новинара Србије – Упутства и смернице, http://www.mc.rs/upload/documents/PDF/Kodeks_novinar_Srbije.pdf

новинарске професије, промовише залагање за слободу мишљења, говора и изражавања, као и независност медија. У делу Кодекса под називом „Одговорност новинара“, наведено је да се новинар мора супротставити свима који крше људска права или се залажу за било коју врсту дискриминације, говор мржње и подстицање насиља. У делу под називом „Новинарска пажња“, прописано је да новинар мора бити свестан опасности од дискриминације коју могу да шире медији и учиниће све да избегне дискриминацију засновану, између осталог, на раси, полу, старости, сексуалној оријентацији, језику, вери, политичком и другом мишљењу, националном или друштвеном пореклу.

3.13. На крају, потребно је указати да посебна пажња мора да се посвети спречавању појава омаловажавања, узнемиравања и понижавајућег поступања, а како медији у томе имају значајну улогу неопходно је да уредништво портала Србин.инфо кроз прилоге које објављује развија свест о једнакости и равноправности, као и да утиче на измену образаца, обичаја и праксе који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију у односу на особе другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне.

4. МИШЉЕЊЕ

Насловима текстова: „Свака част-разбијена парада у Молдавији“ и „Содома и Гомора у Београду“, као и текстовима: „Парада срама завршена“, Страшно: На геј паради у Београду промовисали педофилију“, „Хомосексуалци стварају геј популацију“, „Хомосексуалност, болест или опредељење“ и „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент“, који су објављени на порталу Србин.инфо у периоду од маја 2015. године до марта 2016. године, изражене су идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне. Објављивањем ових текстова прекршене су одредбе Закона о забрани дискриминације.

5. ПРЕПОРУКА

Повереница за заштиту равноправности препоручује уредништву портала Србин.инфо да:

5.1. Упути извињење припадницима и припадницама ЛГБТ популације које ће објавити на порталу Србин.инфо, због изношења дискриминаторних ставова на овом порталу.

5.2. Убудуће не објављује текстове и прилоге којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛБТ популације и подржавају стереотипи према особама истополне сексуалне оријентације, те да својим прилозима доприноси смањењу хомофобије, насиља и дискриминације и повећању толеранције према овој популацији, као и свим другим мањинским групама.

Потребно је да портал Србин.инфо обавести Повереницу за заштиту равноправности о спровођењу ове препоруке, у року од 30 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

Сагласно члану 40. Закона о забрани дискриминације, уколико портал Србин.инфо не поступи по препоруци у року од 30 дана, биће донето решење о изрицању мере опомене, против којег није допуштена жалба, а за случај да ово решење не спроведе, Повереница

за заштиту равноправности може о томе обавестити јавност преко средстава јавног информисања и на други погодан начин.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**

Бранкица Јанковић

Доставити:

- Регионалном инфо центру,
- НИБРС д.о.о Београд,

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА
МЗ
217/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-206/2016-02 датум: 10. 8. 2016.

На основу члана 40. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09), Повереница за заштиту равноправности доноси

РЕШЕЊЕ О ОПОМЕНИ

1. ИЗРИЧЕ СЕ МЕРА ОПОМЕНЕ привредном друштву НИБРС д.о.о. Београд, Душана Вукасовића бр. 63, због непоступања по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-206/2016-02 од 20. јуна 2016. године.
2. НАЛАЖЕ СЕ привредном друштву НИБРС д.о.о. Београд да у року од 30 дана од дана пријема овог решења поступи по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-206/2016-02 од 20. јуна 2016. године.
3. Против овог решења није допуштена жалба.

Образложење

У поступку који је спроведен по притужби Регионалног инфо центра, Повереница за заштиту равноправности, сагласно члану 39. Закона о забрани дискриминације, дала је мишљење да су објављивањем наслова текста: „Свака част-разбијена парада у Молдавији” и „Содома и Гомора у Београду”, као и текстовима: „Парада срама завршена”, „Страшно: На геј паради у Београду промовисали педофилију”, „Хомосексуалци стварају геј популацију”, „Хомосексуалност, болест или опредељење и „Сатанизација Србије и њен политички естаблишмент”, на порталу Србин.инфо, у периоду од маја 2015. године до марта 2016. године, изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне.

Уз мишљење је издата и одговарајућа препоруке како би се отклонила повреда права. Мишљење са препоруком број 07-00-206/2016-02 од 20. јуна 2016. године, привредно друштво НИБРС д.о.о. Београд, примило је 8. јула 2016. године.

Како у законском року од 30 дана привредно друштво НИБРС д.о.о. Београд није поступио по датој препоруци, стекли су се услови за изрицање мере опомене, сагласно члану 40. став 1. Закона о забрани дискриминације.

Накладни рок од 30 дана за поступање по препоруци одређен је сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације.

Правило о недопуштености жалбе на решење о изрицању опомене изричито је прописано чланом 40. став 3. Закона о забрани дискриминације.

Сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације, у случају да остављени рок од 30 дана безуспешно протекне, Повереница може обавестити јавност о непоступању привредног друштва НИБРС д.о.о. Београд по издатој препоруци.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**

Бранкица Јанковић

Доставити:

- Регионалном инфо центру
- Привредном друштву НИБРС д.о.о. Београд

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ТМ

444/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-270/2016-02 датум: 29.8.2016.

МИШЉЕЊЕ

Мишљење је донето у поступку поводом притужби организација Регионални инфо центар из Београда и Gayten-LGBT, поводом насловница објављених у дневним новинама „Српски телеграф“ 16. и 18. априла 2016. године, и то: „Гејеви шире сиду по Србији“ и „Патријарх за Српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити“, као и због наслова текстова објављених у истом издању ових новина: „Гејеви шире сиду по Србији“ и „Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“. Подносици притужби сматрају да је овим насловницама и текстовима „Српски телеграф“ дискриминисао грађане и грађанке Србије на основу сексуалне оријентације. У изјашњењу на притужбе, између осталог, наведено је да су ови текстови и насловнице, заправо, усмерени на интерес геј популације, јер је обрађена тема и проблеми који највише погађају и угрожавају здравље и живот геј популације. Након спроведеног поступка и утврђеног чињеничног стања Повереница за заштиту равноправности дала је мишљење да су насловницом „Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији“, текстом под насловом „Гејеви шире ХИВ по Србији“, наднасловом овог текста „Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражених“, фотографијом два младића, који се крећу један иза другог, а младић који хода испред наводно „изговара“: „Ти буди возић, а ја ћу локомотива!“ и антрофилеом „Пречица до секса“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 16. априла 2016. године, као и насловницом „Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити“, и насловом текста „Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 18. априла 2016. године, изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне, чиме су прекршене одредбе Закона о забрани дискриминације. Због тога је главном и одговорном уреднику ових новина препоручено да позове на састанак представнике и представнице Регионалног инфо центра и организације Gayten-LGBT како би непосредно сазнали са каквим се проблемима ЛГБТ особе суочавају у свакодневном животу, као и како су на њих утицале насловнице и текстови ове садржине, као и да убудуће не објављује прилоге којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛГБТ популације и подржавају предрасуде према маргинализованим друштвеним групама, те да својим прилозима доприноси измени образаца, обичаја и праксе који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију ЛГБТ особа.

1. ТОК ПОСТУПКА

1.1. Повереници за заштиту равноправности притужбама су се обратиле организације Регионални инфо центар из Београда и Gayten-LGBT, поводом текстова и насловница: „Гејеви шире сиду по Србији” и „Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити”, који су објављени у дневним новинама „Српски телеграф”, 16. и 18. априла 2016. године. Подносици притужби сматрају да је овим текстовима и насловницама „Српски телеграф” дискриминисао грађане и грађанке Србије на основу сексуалне оријентације.

1.2. Уз притужбе су достављене насловне стране дневних новина „Српски телеграф” од 16. и 18. априла 2016. године и текстови објављени у овом листу: „Гејеви шире ХИВ по Србији” и „Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити”.

1.3. Повереница за заштиту равноправности спровела је поступак у циљу утврђивања правно релевантних чињеница и околности, а у складу са чланом 35. став 4. и чланом 37. став 2. Закона о забрани дискриминације¹, па је у току поступка прибављено изјашњење дневних новина „Српски телеграф”, од главног и одговорног уредника ових новина Милана Лађевића.

1.4. У изјашњењу на притужбу, између осталог је наведено:

- да све што је написано у овим чланицима је усмерено на интерес геј популације, јер је обрађена тема и проблеми који највише погађају и угрожавају здравље и живот геј популације, те да наслови никако не указују да је залагање за људска права геј особа опасно, болесно и угрожавајуће,
- да су пренете изјаве здравствених радника, јавних личности, поглавара СПЦ, изјаве Горана Милетића, Предрага Аздејковића и других ЛГБТ активиста, што указује да се ни на који начин није неједнако поступало или правила разлика према било којој особи на основу њеног личног својства,
- да су наслови, поводом којих је поднета притужба, настали искључиво на основу резултата истраживања Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут”, а осмишљени су тако да на алармантан начин укажу на највеће претње геј популацији,
- да у својим насловима и текстовима нису изјављивали идеје и информације или приказивали поруке којим се подстиче дискриминација,
- да се главни и одговорни уредник Милан Лађевић, на телевизији Н1, непосредно након објављивања ових чланака извинио свима, а пре свега особама истополне сексуалне оријентације,
- да и ово извињење указује на то да дневне новине „Српски телеграф” нису имале намеру да било кога дискриминишу по било ком основу.

2. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

2.1. У току поступка утврђено је да је издање дневних новина „Српски телеграф” од 16. априла 2016. године садржало насловну страну под називом „Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији” и прилог, објављен на страни 2, са истим насловом.

2.2. Увидом у овај прилог, утврђено је да се текст „Гејеви шире сиду по Србији” односи на анализу података института „Батут”, који показују да је у нашој земљи повећан број ХИВ

¹ „Службени гласник РС”, број 22/09

позитивних људи. У тексту је објављена фотографија два младића, који се крећу један иза другог, а младић који хода испред наводно „изговара”: „*Ти буди возић, а ја ћу локомотива!*”. На врху текста, издвојен је надслов „*Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражених*”. Текст почиње наводном изјавом др Дубравке Салемовић и констатацијом новинара/ке да је најновије истраживање Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут” показало да је незаштићен анални секс кривац за ширење ХИВ вируса у Србији.

У наставку прилога, објављене су наводне изјаве Предрага Аздејковића из Геј-лезбијског инфо центра, запослених у институту „Батут”, прим. Др Миле Паунић, др Биљане Безговић Вуксановић, редитеља Срђана Драгојевића, психијатрице и председнице ДСС Санде Рашковић Ивић, редитеља Стефана Филиповића и певачице Катарине Остојић. Наводни ставови саговорника се разликују у односу на област којом се баве, међутим, сведе се на алармирање јавности о повећању броја оболелих од ХИВ-а и неопходност образовања младих људи како би се заштитили од сексуално преносивих болести. Такође, у тексту се налазе и антрфилеи: „*Хив бројке*”, „*Чињенице о вирусу ХИВ*” и „*Пречице до секса*”. Антрфилеи „*Хив бројке*” и „*Чињенице о вирусу ХИВ*” садрже податке о броју тестираних, полној структури заражених, начин трансмисије вируса, подаци о порасту броја особа које живе са ХИВ-ом, као и информације о вирусу ХИВ-а, начину преношења и терапији. Са друге стране, у антрфилеу „*Пречице до секса*” наводи се да се „гејеви” најчешће „повезују” путем апликације „Тиндер”, те да је ова пречица за секс потпуно анонимна, а ако се особе једна другој допаду, „*одлучују се на упознавање и најчешће на интиман однос*”.

2.3. У току поступка утврђено је да је издање дневних новина „Српски телеграф” од 18. априла 2016. године садржало насловну страну под називом „*Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити*” и прилог, објављен на страни 2, под насловом „*Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити*”.

2.4. Увидом у овај прилог, утврђено је да се текст „*Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити*” односи на чињеницу да је, након текста који је овај дневни лист објавио 16. априла 2016. године, дошло до осуде ЛГБТ заједнице која је оптужила „Српски телеграф” за говор мржње. У тексту се наводи шта је наводно поручио патријарх, академик Матија Бећковић, др Миљко Ристић, др Нада Мацура, уредништво „Српског телеграфа”, као и саопштење ЛГБТ Србија.

2.5. Увидом у јавну опомену Савета за штампу од 26. маја 2016. године, која је објављена на интернет страници Савета, утврђено је да је Комисија за жалбе Савета за штампу утврдила да је текстовима „*Гејеви шире сиду по Србији*” и „*Гејеви су болесни. Тај проблем се мора искоренити*”, објављеним на насловним странама у бројевима 16-17. и 18. априла, дневни лист „Српски телеграф” прекршио тач. 1. и 2. Одељка I, тачка 1. Одељка IV и тачка 4. Одељка V Кодекса новинара Србије. У образложењу одлуке Савета за штампу, између осталог, наведено је да су прекршене одребе кодекса које се односе на забрану дискриминације и истинитост извештавања, јер у истраживању на које се лист позива нема потврде за тврдње изнете у наслову и поднаслову, већ је „*реч о спекулацијама и нагађањима која се пласирају као чињенице*”.

3. МОТИВИ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ МИШЉЕЊА

3.1. Повереница за заштиту равноправности, приликом одлучивања у овом предмету, имала је у виду наводе из притужбе, изјашњења, насловну страну дневних новина „Српски телеграф” од 16. априла 2016. године под називом „*Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији*”, као и прилог, објављен на страни 2, са истим

насловом. Повереница за заштиту равноправности, такође, је имала у виду и насловну страну ових дневних новина под називом „Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити“ од 18. априла 2016. године и прилог, објављен на страни 2, под насловом „Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“.

Правни оквир

3.2. Повереник за заштиту равноправности је самосталан, независан и специјализован државни орган установљен Законом о забрани дискриминације са задатком да ради на сузбијању свих облика и видова дискриминације и остваривању равноправности у друштвеним односима. Надлежност Повереника за заштиту равноправности широко је одређена, у складу са међународним стандардима, како би се омогућило да делотворно и ефикасно остварује своју улогу. Једна од основних надлежности Повереника јесте да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима дискриминације и изриче законом утврђене мере. Поред тога, Повереник је овлашћен да предлаже поступак мирења, као и да покреће судске поступке за заштиту од дискриминације и подноси прекршајне пријаве због аката дискриминације прописаних антидискриминационим прописима. Повереник је, такође, овлашћен да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације и да органима јавне власти препоручује мере за остваривање равноправности.²

3.3. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године³, у члану 14. забрањује дискриминацију и прописује да се уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

3.4. Устав Републике Србије⁴ у члану 21. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Такође, Устав Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје⁵ и прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то, поред осталог, неопходно и ради заштите права и угледа других.⁶

3.5. Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације⁷, који у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да дискриминација и дискриминаторно поступање означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. С обзиром на околности конкретног случаја, за његово разматрање

² Члан 33. Закона о забрани дискриминације

³ „Службени лист СЦГ- Међународни уговори“, број 9/03

⁴ Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06)

⁵ Члан 46. став 1. Устава Републике Србије

⁶ Члан 46. став 2. Устава Републике Србије

⁷ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09)

релевантна је и одредба члана 12. Закона о забрани дискриминације којом је забрањено узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.6. Одредбом члана 75. Закона о јавном информисању и медијима,⁸ прописана је забрана објављивања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу због њихове сексуалне опредељености или другог личног својства, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело.

Анализа прилога са аспекта антидискриминационих прописа

3.7. Имајући у виду предмет ових притужби, потребно је утврдити да ли су насловне стране и текстови, објављени у дневном листу „Српски телеграф“, и то: *Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији*, *„Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити“* и *„Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“* представљају узнемиравајуће и понижавајуће поступање и повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, односно, да ли се њиме ствара непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.8. Анализа насловне стране дневних новина „Српски телеграф“ од 16. априла 2016. године под називом *„Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији“*, показала је да је овом насловницом послата порука читалачкој публици да је цела једна популација, која је различите сексуалне оријентације од хетеросексуалне, „одговорна“ за ширење ХИВ вируса и да је управо због њих и њиховог наводног незнања и неодговорног понашања, па и различитости, дошло до повећања броја особа које живе са ХИВ-ом. Овакав наслов је сензационалистички, тендециозан и може довести до изазивања нетрпељивости према припадницима ЛГБТ популације, као „кривца“ за ширење „опасне заразе“ у друштву.

3.9. Што се тиче самог прилога, објављеног на страни 2, под насловом *„Гејеви шире ХИВ по Србији“*, садржина текста показује да је ауторка текста наводно цитирала изјаве геј активисте Горана Милетића, грађана и грађанки, др Миле Паунић, др Дубравке Салемовић, Предрага Аздејковића из Геј-лезбејског инфо центра, запослених у институту „Батут“, др Биљане Бегзовић Вуксановић, редитеља Срђана Драгојевића, психијатрице и председнице ДСС Санде Рашковић Ивић, редитеља Стефана Филиповића и певачице Катарине Остојић. Ауторка, при томе, није исказала своје мишљење и став у самом тексту, осим што је информисала читатељке и читатеље да је најновије истраживање Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“ показало *„да је незаштићен анални секс највећи кривац за ширење овог вируса у Србији“*. Међутим, анализа наслова, надаслова са текстом: *„Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражених“*, фотографија два младића, који се крећу један иза другог, а младић који хода испред наводно „изговара“: *„Ти буди возић, а ја ћу локомотива!“* и антрфилеа *„Пречица до секса“*, које је изабрало уредништво „Српског телеграфа“, послата је порука читаоцима да су особе хомосексуалне оријентације промискуитетне, користе „пречице за секс“ које не користе хетеросексуалне особе, односно, да ЛГБТ популација, без адекватног размишљања и избора партнера, улази у незаштићене сексуалне односе, те да су, стога, „кривци“ су за наводно ширење ХИВ вируса у нашој земљи.

3.10. Овакав начин извештавања је у супротности са антидискриминационим прописима, јер заступа идеју да многе или чак све особе хомосексуалне оријентације улазе у ризичне

⁸ „Службени гласник РС“, бр. 83/14, 58/15 и 12/16 - аутентично тумачење

односе и да су опасне по друштво, јер „шире“ опасну инфективну болест. Насловом и наднасловом текста, фотографијом праћеном непримереном и измишљеном комуникацијом два младића, као и наведеним антрфилеом, уредништво „Српског телеграфа“ потпуно је занемарило ставове већине саговорника, па чак и истраживање института „Батут“, који указују да је главни разлог за пораст броја особа које живе са ХИВ-ом незаштићени анални сексуални односи и недовољно сексуално образовање младих људи у породици и образовним институцијама, а не сексуална оријентација људи, како то тврди „Српски телеграф“ на својој насловници „*Гејеви шире сиду по Србији*“, насловом текста „*Гејеви шире ХИВ по Србији*“ и наднасловом: „*Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражени*“.

3.11. Осим тога, како су се сложили готово сви саговорници у овом тексту, све особе, нарочито млади људи без обзира на њихову сексуалну оријентацију, очигледно су недовољно упућени у методе заштите од сексуално преносивих болести и начина преношења. Такође, ни наводна изјава геј активисте Горана Милетића, који је на ову тему рекао: „*У ЛГБТ заједници постоји свест о ризицима и зато се хомосексуалне особе чешће тестирају, док то није случај са хетеросексуалцима*“, није утицала на ауторку овог текста. Овоме иде у прилог и тврдња, наведена у поднаслову текста, да се процењује да „*чак 3000 људи и не зна да је заражено*“, па се може поставити питање која је сексуална оријентација ових људи, што би можда у потпуности побилло наводне тврдње да је велика већина људи који живе са ХИВ-ом другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне.

3.12. Што се тиче насловне стране „*Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити*“ и текста „*Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити*“, је забрињавајуће јер доводи особе сексуалне оријентације другачије од хетеросексуалне у контекст болести, и подстиче дискриминацију ове друштвене групе, осећај изолованости од већинске популације и немогућности да се легитимним средствима боре за остварење права на равноправност у свим областима друштвеног живота.

3.13. У односу на наводе из изјашњења уредништва „Српског телеграфа“, да су пренете изјаве здравствених радника, јавних личности, поглавара СПЦ, ЛГБТ активиста, јер је дужност медија да интерес јавности за потпуним, благовременим и истинитим информисањем стави изнад свих других интереса, што ће читаоцу помоћи при формирању властитог мишљења о појединим догађајима, Повереница за заштиту равноправности указује да је, међутим, уредништво „Српског телеграфа“, из свих ставова, који се поред осталог односе и на превенцију, заштиту од сексуално преносивих болести, тежњу да никога не осуђујемо, изабрало да читаоцима на насловници и у наслову текста пошаље поруку која јасно и недвосмислено указује да су припадници ЛГБТ популације „болесни“ и да њихову болест треба „искоренити“. Повереница подсећа да задатак новинара/ки, заправо, произлази из одговорности медија да својим текстовима утичу на формирање мишљења јавног мњења, па су стога дужни да воде рачуна о објављивању и писању текстова који својим садржајем промовишу предрасуде и подстичу непријатељско и увредљиво окружење за поједине групе људи. Такође, све поруке које се шаљу јавном мњењу морају се заснивати и на начелу истинитости и не могу се базирати на спекулацијама и нагађањима, јер је опште позната чињеница да је Светска здравствена организација скинула хомосексуалност са листе болести још 1990. године. Стога, наслов у коме се сексуална оријентација другачија од хетеросексуалне доводи у везу са „тешком болешћу“ вређа достојанство и угрожава права припаднике ЛГБТ популације, и штетан је и за особе које живе са ХИВ-ом, чији се положај додатно отежава сензационалистичким насловима и ширењем нетачних информација о преношењу вируса.

3.14. Имајући све ово у виду, Повереница за заштиту равноправности констатује да не стоји навод из изјашњења „Српског телеграфа“ да су ови текстови и насловнице, заправо, усмерени на интерес геј популације, јер је обрађена тема и проблеми који највише

погађају и угрожавају здравље и живот геј популације. Повереница сматра да је учињено потпуно супротно, односно, да су припадници ЛГБТ популације на овај начин додатно стигматизовани, да је повећан њихов осећај несигурности и неприхватања од већинске популације, те да је продубљен јаз између већинског становништва и особа које су хомосексуалне оријентације или/и живе са ХИВ-ом.

3.15. Поводом навода из изјашњења да дневне новине „Српски телеграф“ нису имале намеру да било кога дискриминишу по било ком основу, потребно је указати да у случајевима дискриминације намера није правно релевантна, односно, да за утврђивање да ли је неко извршио акт дискриминације, није од значаја да ли је постојала намера да се друго лице дискриминише. Дискриминација се може извршити и без постојања намере, дакле и у незнању да је акт који се врши дискриминаторан и без постојања свести да се неко дискриминише. То значи да приликом испитивања да ли је одређен акт супротан императивним прописима о забрани дискриминације, намера извршиоца дискриминаторног акта није правно релевантна, што произлази и из одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације, којом је забрањено узнемиравање и понижавајуће поступање, не само када је циљ таквог понашања повреда достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, већ и када такво понашање објективно представља повреду достојанства лица или групе лица.

3.16. Повереница за заштиту равноправности подсећа да су Кодексом новинара Србије⁹ дефинисани професионални и етички стандарди којима се доприноси подизању угледа новинарске професије, промовише залагање за слободу мишљења, говора и изражавања, као и независност медија. У делу Кодекса под називом *Одговорност новинара*, наведено је да се новинар мора супротставити свима који крше људска права или се залажу за било коју врсту дискриминације, говор мржње и подстицање насиља. У делу под називом *Новинарска пажња*, прописано је да новинар мора бити свестан опасности од дискриминације коју могу да шире медији и учиниће све да избегне дискриминацију засновану, између осталог, на раси, полу, старости, сексуалној оријентацији, језику, вери, политичком и другом мишљењу, националном или друштвеном пореклу.

3.17. На крају, Повереница за заштиту равноправности имала је у виду навод из изјашњења да се главни и одговорни уредник „Српског телеграфа“ Милан Лађевић, на телевизији Н1, непосредно након објављивања ових чланака извинио свима, а пре свега особама истополне сексуалне оријентације, ако су сматрали да су дискриминисани и повређени писањем „Српског телеграфа“. Због тога Повереница изражава наду и очекивање да ће „Српски телеграф“ увек имати на уму моћ медија у ширењу толеранције, подстицању права на равноправност и сузбијању дискриминације.

4. МИШЉЕЊЕ

4.1. Насловницом „Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији“, текстом под насловом „Гејеви шире ХИВ по Србији“, наднасловом овог текста „Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражених“, фотографијом два младића, који се крећу један иза другог, а младић који хода испред наводно „изговара“: „*Ти буди возић, а ја ћу локомотива!*“ и антрфилеом „Пречица до секса“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 16. априла 2016. године изражене су идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне, чиме су прекршене одредбе Закона о забрани дискриминације.

⁹ Кодекс новинара Србије – Упутства и смернице, http://www.mc.rs/upload/documents/PDF/Kodeks_novinar_a_Srbije.pdf

4.2. Насловницом „Патријарх за српски телеграф: гејеве су болесни! Тај проблем се мора искоренити“, као и насловом текста „Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 18. априла 2016. године, такође су изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне. Објављивањем ових насловница и текстова прекршене су одредбе Закона о забрани дискриминације.

5. ПРЕПОРУКА

Повереница за заштиту равноправности препоручује главном и одговорном уреднику дневних новина „Српски телеграф“ да:

5.1. Позове на састанак представнике и представнице Регионалног инфо центра и организације Gayten-LGBT како би непосредно сазнали са каквим се проблемима ЛГБТ особе суочавају у свакодневном животу, као и како је на њих утицало овакво извештавање од 16. и 18. априла 2016. године, у року од 15 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

5.2. Убудуће не објављује прилоге којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛГБТ популације и подржавају предрасуде према маргинализованим друштвеним групама, те да својим прилозима доприноси измени образаца, обичаја и праксе који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију ЛГБТ особа.

Потребно је да дневне новине „Српски телеграф“ обавесте Повереницу за заштиту равноправности о спровођењу ове препоруке, у року од 30 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

Сагласно члану 40. Закона о забрани дискриминације, уколико „Српски телеграф“ не поступи по препоруци у року од 30 дана, биће донето решење о изрицању мере опомене, против којег није допуштена жалба, а за случај да ово решење не спроведе, Повереница за заштиту равноправности може о томе обавестити јавност преко средстава јавног информисања и на други погодан начин.

Против овог мишљења са препоруком није допуштена жалба нити било које друго правно средство, јер се њиме не одлучује о правима и обавезама правних субјеката.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ
Бранкица Јанковић

Доставити:

- Независним дневним новинама „Српски телеграф“
- Регионалном инфо центру
- GYTEN-LGBT

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ТМ
444/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-270/2016-02 датум: 21. 10. 2016.

На основу члана 40. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09), Повереница за заштиту равноправности доноси

РЕШЕЊЕ О ОПОМЕНИ

1. ИЗРИЧЕ СЕ МЕРА ОПОМЕНЕ независним дневним новинама „Српски телеграф“ због непоступања по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-270/2016-02 од 29. августа 2016. године.
2. НАЛАЖЕ СЕ независним дневним новинама „Српски телеграф“ да у року од 30 дана од дана пријема овог решења поступе по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-270/2016-02 од 29. августа 2016. године.
3. Против овог решења није допуштена жалба.

Образложење

У поступку који је спроведен по притужбама организација Регионални инфо центар и Gayten-LGBT, Повереница за заштиту равноправности, сагласно члану 39. Закона о забрани дискриминације, дала је мишљење да су насловницом „Алармантно откриће доктора: Гејеви шире сиду по Србији“, текстом под насловом „Гејеви шире ХИВ по Србији“, наднасловом овог текста „Анални секс и хомосексуални односи кривци за пораст броја заражених“, фотографијом два младића, који се крећу један иза другог, а младић који хода испред наводно „изговара“: „Ти буди возић, а ја ћу локомотива!“ и антрфилеом „Пречица до секса“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 16. априла 2016. године, као и насловницом „Патријарх за српски телеграф: гејеви су болесни! Тај проблем се мора искоренити“, и насловом текста „Патријарх о ЛГБТ удару на Српски телеграф – Бити геј је тешка болест, морамо је искоренити“, објављеним у дневним новинама „Српски телеграф“ 18. априла 2016. године, изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне, чиме су прекршене одредбе Закона о забрани дискриминације.

Уз мишљење је издата и одговарајућа препорука како би се отклонила повреда права. Мишљење са препоруком број 07-00-270/2016-02 од 29. августа 2016. године, независне дневне новине „Српски телеграф“ примиле су 5. септембра 2016. године.

Како у законском року од 30 дана независне дневне новине „Српски телеграф“ нису поступиле по датој препоруци, стекли су се услови за изрицање мере опомене, сагласно члану 40. став 1. Закона о забрани дискриминације.

Накнадни рок од 30 дана за поступање по препоруци одређен је сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације.

Правило о недопуштености жалбе на решење о изрицању опомене изричито је прописано чланом 40. став 3. Закона о забрани дискриминације.

Сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације, у случају да остављени рок од 30 дана безуспешно протекне, Повереница може обавестити јавност о непоступању независних дневних новина „Српски телеграф“ по издатој препоруци.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**

Бранкица Јанковић

Доставити:

- Независним дневним новинама „Српски телеграф“
- Организацији Регионални инфо центар
- Организацији Gayten-LGBT

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ТМ

477/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-270/2016-02 датум: 1.9.2016.

МИШЉЕЊЕ

Мишљење је донето у поступку поводом притужбе организација Регионални инфо центар из Београда поводом колумни Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” и „Драга, не буди педер 2”, које су дневне новине „Српски телеграф” објавиле 21. и 28. маја 2016. године. Подносилац притужбе сматра да су објављивањем ових колумни дискриминисани геј мушкарци, лезбејке и трансродне особе. У изјашњењу на притужбу, између осталог, главни и одговорни уредник „Српског Телеграфа” Милан Лађевић, између осталог, навео је да је Бора Ђорђевић, као аутор колумне, поставио услов „Српском телеграфу” да не мења садржај његове колумне, односно, да уреднички колегијум не сме да цензурише његове текстове, чега се „Српски телеграф” придржавао. Наведено је да Бора Ђорђевић своју успешну каријеру гради својом музиком и текстовима за које одговара по субјективној одговорности, што је случај и са спорном колумном, а да се „Српски телеграф”, у конкретном случају, водио чињеницом да свако има право на своје мишљење, а нарочито јавне личности које својим ставовима пропагирају вредности и циљеве за које се залажу. У току поступка утврђено је да колумна „Драга, не буди педер” од 21. маја 2016. године садржи низ недопустивих увреда усмерених ка припадницима ЛГБТ популације које аутор назива „педери”, „чмарољуби” и „буљолози”. Оваквим погрдним називима, аутор колумне је узнемирио и понизио припаднике/це ЛГБТ популације и врло тенденциозно послао поруку својим читаоцима да су особе хомосексуалне оријентације „настране” и да је прихватљиво да их други вређају, узнемиравају и понижавају називајући их изразито непристојним и понижавајућим именима. Међутим, у овој колумни, Бора Ђорђевић је отишао и корак даље у узнемиравању и понижавању припадника/ца ЛГБТ популације. Наиме, он је препоручио организаторима Параде поноса да позову навијаче, јер су они „врло толерантни према различитима”, да би потом његова реторика ескалирала речима: „Једино из дна душе мрзим и презирем оне болесне идиоте који би да убаце педерастичку у школе, који би да усвајају децу. То нису педери, то си педерчине. Њих би све послао у земље ислама, где је за њихову болест предвиђена смртна казна. Будите сигурни да нисам хомофоб само сам нормалан” На овај начин, Бора Ђорђевић је подстакао мржњу према припадницима ЛГБТ популације и позвао на њихов линч. Овакав став је изразито опасан, имајући у виду да се припадници/це ЛГБТ сексуалне оријентације у нашем друштву свакодневно сусрећу са бројним претњама, узнемиравањем и другим проблемима. На крају Повереница констатује да је Законом о јавном информисању и медијима прописано да одговорни уредник за поједино издање, рубрику, односно програмску целину одговара за садржај који уређује. То фактички значи да је за комплетан садржај дневних новина „Српски телеграф”, као и за све написе објављене у овом листу, укључујући и колумне Боре Ђорђевића, одговоран главни уредник дневних новина „Српски телеграф”.

Стога, Повереница за заштиту равноправности дала је мишљење да су колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” објављеном у дневним новинама „Српски телеграф” 21. маја 2016. године изражене идеје и ставови који представљају кршење забране говора мржње према припадницима ЛГБТ популације, а која је прописана чланом 11. Закона о забрани дискриминације. Такође, колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер 2” објављеном у дневним новинама „Српски телеграф” 28. маја 2016. године изражене су идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство трансродних особа. Објављивањем ове колумне прекршене су одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације.

Због тога је главном и одговорном уреднику дневних новина „Српски телеграф” препоручено да објави извињење припадницима ЛГБТ популације и трансродним особама у дневним новинама „Српски телеграф” у року од 15 дана од дана пријема овог мишљења са препоруком, као и да предузме све неопходне радње, у складу са својим овлашћењима, како се текстови и колумне који садрже идеје, информације и мишљења којим се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, више не би објављивали у дневним новинама „Српски телеграф”.

1. ТОК ПОСТУПКА

1.1. Повереници за заштиту равноправности притужбом се обратила организација Регионални инфо центар, поводом колумни Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” и „Драга, не буди педер 2”, које су дневне новине „Српски телеграф” објавиле 21. и 28. маја 2016. године. Подносилац притужбе сматра да су објављивањем ових колумни дискриминисани геј мушкарци, лезбејке и трансродне особе.

1.2. Уз притужбе су достављене колумне Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” и „Драга, не буди педер 2”, објављене у дневним новинама „Српски телеграф” 21. и 28. маја 2016. године.

1.3. Повереница за заштиту равноправности спровела је поступак у циљу утврђивања правно релевантних чињеница и околности, а у складу са чланом 35. став 4. и чланом 37. став 2. Закона о забрани дискриминације¹, па је у току поступка прибављено изјашњење дневних новина „Српски телеграф” од главног и одговорног уредника ових новина Милана Лађевића.

1.4. У изјашњењу на притужбу Милан Лађевић, главни и одговорни уредник дневних новина „Српски телеграф”, између осталог, навео је:

- да је Бора Ђорђевић, као аутор колумне, поставио услов „Српском телеграфу” да не мења садржај његове колумне, односно, да уреднички колегијум не сме да цензурише његове текстове,
- да се уреднички колегијум „Српског телеграфа” држао договора, те су колумне објављене у интегралној верзији, без било каквих корекција,
- да је Регионални инфо центар своју притужбу „адресирао” на погрешну адресу, јер уколико је сматрао да је колумном извршена дискриминација, требало је да притужбу поднесе против аутора колумне који је у текстовима изнео своје ставове на себи својствен начин, због којих и јесте интересантан публици,
- да Бора Ђорђевић своју успешну каријеру гради својом музиком и текстовима за које одговара по субјективној одговорности, што је случај и са спорном колумном,

¹ „Службени гласник РС”, број 22/09

– да се „Српски телеграф“, у конкретном случају, водио чињеницом да свако има право на своје мишљење, а нарочито јавне личности које својим ставовима пропагирају вредности и циљеве за које се залажу.

2. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

2.1. У току поступка утврђено је да су дневне новине „Српски телеграф“ 21. и 28. маја 2016. године обавиле колумне Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер“ и „Драга, не буди педер 2“.

2.2. Увидом у ове колумне, утврђено је да је колумна „Драга, не буди педер“ инспирисана скупом који је одржан поводом Међународног дана борбе против хомофобије, на којем је и најављено одржавање Параде поноса за 18. септембар 2016. године. На почетку Бора Ђорђевић наводи: „Нисам хомофоб. Срећан празник педери и лезбаче! Или није коректно да их тако зовем. То је данас ЛГБТ популација и педерастичка је једна од најважнијих европских културних вредности“. Даље, разматрајући која би била најпогоднија реч за означавање припадника ЛГБТ популације, Бора Ђорђевић наводи: „Најпрецизнији и најлепши израз за те паћенике је „ЧМАРОЉУБ“. А и згодна је за паролу: Боље чмарољуб него родољуб!“ Затим, колумниста наводи како су припадници ЛГБТ популације, које назива „буљолози“ на „самиту чмарољуба“ позвали Бошка Обрадовића на Параду, што је он одбио, па им предлаже да позову навијаче, јер су „они врло толерантни према различитима“. Бора Ђорђевић даље истиче: „Једино из дна душе мрзим и презирем оне болесне идиоте који би да убаце педерастичку у школе, који би да усвајају децу. То нису педери, то су педерчине. Њих би све послао у земље ислама, где је за њихову болест предвиђена смртна казна. Будите сигурни да нисам хомофоб само сам нормалан.“

2.3. Такође, у току поступка утврђено је да се колумна „Драга, не буди педер 2“ односи на такмичење Песма Еровизије, коју колумниста назива „другом педерском манифестацијом“ после Параде поноса. Бора Ђорђевић истиче: „Некада цењено такмичење полако је годинама девалвирало, да би коначно постало ревија наказа и полигон политичких препуцавања“. Даље, наводи да су некада на овом такмичењу наступале група АВБА и Здравко Чолић, као „примерци мушког и женског пола“, док су, потом, из године у годину почела све више да пристижу „нека полно недефинисана бића“, те да је врхунац бизарности и декаденције била победа „створења“ по имену Кончита и да без обзира што пристојно пева, он је више види као „циркуску атракцију“, те да „мора креатура да пази на облачење да не би било: „Еј, Кончита, види ти се к...“ Надаље, колумниста говори о ономе што назива „политички педеризам“ и разлоге због којих је победила Укајина са песмом која говори о протеривању Татара са Крима.

2.4. Увидом у јавну опомену Савета за штампу од 30. јуна 2016. године, која је објављена на интернет страници Савета, утврђено је да је текстом „Драга не буди педер“, дневни лист „Српски телеграф“ прекршио тачку 1. Одељка IV и тачку 4. Одељка V Кодекса новинара Србије, док за колумну „Драга не буди педер 2“ Комисија за жалбу није успела да усагласи одлуку. Чланови Комисије за жалбе закључили су да су колумном „Драга не буди педер“ прекршене одредбе Кодекса новинара које се односе на забрану дискриминације и говора мржње. Што се тиче друге колумне „Драга не буди педер 2“, чланови комисије су били подељени у оцени да ли је граница слободе мишљења и говора пређена и у овом случају.

3. МОТИВИ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ МИШЉЕЊА

3.1. Повереница за заштиту равноправности, приликом одлучивања у овом предмету, имала је у виду наводе из притужбе, изјашњења, као и колумне Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” и „Драга, не буди педер 2”.

Правни оквир

3.2. Повереник за заштиту равноправности је самосталан, независан и специјализован државни орган установљен Законом о забрани дискриминације са задатком да ради на сузбијању свих облика и видова дискриминације и остваривању равноправности у друштвеним односима. Надлежност Повереника за заштиту равноправности широко је одређена, у складу са међународним стандардима, како би се омогућило да делотворно и ефикасно остварује своју улогу. Једна од основних надлежности Повереника јесте да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима дискриминације и изриче законом утврђене мере. Поред тога, Повереник је овлашћен да предлаже поступак мирења, као и да покреће судске поступке за заштиту од дискриминације и подноси прекршајне пријаве због аката дискриминације прописаних антидискриминационим прописима. Повереник је, такође, овлашћен да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације и да органима јавне власти препоручује мере за остваривање равноправности.²

3.3. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године³, у члану 14. забрањује дискриминацију и прописује да се уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

3.4. Устав Републике Србије⁴ у члану 21. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Такође, Устав Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје⁵ и прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то, поред осталог, неопходно и ради заштите права и угледа других.⁶

3.5. Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације⁷, који у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да дискриминација и дискриминаторно поступање означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним

² Члан 33. Закона о забрани дискриминације

³ „Службени лист СЦГ- Међународни уговори”, број 9/03

⁴ Устав Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06)

⁵ Члан 46. став 1. Устава Републике Србије

⁶ Члан 46. став 2. Устава Републике Србије

⁷ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09)

личним својствима. С обзиром на околности конкретног случаја, за његово разматрање релевантне су и одредбе чл. 11. и 12. Закона о забрани дискриминације којим је забрањен говор мржње и узнемиравање и понижавајуће поступање. Наиме, говор мржње представља изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, у јавним гласилима и другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука или симбола и на други начин, док узнемиравање и понижавајуће поступање има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.6. Одредбом члана 75. Закона о јавном информисању и медијима⁸, прописана је забрана објављивања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу због њихове сексуалне опредељености или другог личног својства, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело. Такође, чланом 48. став 3. овог закона прописано је да одговорни уредник за поједино издање, рубрику, односно програмску целину одговара за садржај који уређује.

Анализа прилога са аспекта антидискриминационих прописа

3.7. Имајући у виду предмет ове притужбе, потребно је утврдити да ли се колумнама Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” и „Драга, не буди педер 2”, објављеним у дневном листу „Српски телеграф”, подстиче дискриминација, мржња или насиље против групе лица, односно да ли ове колумне представљају узнемиравајуће и понижавајуће поступање и повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства.

3.8. Колумна „Драга, не буди педер” од 21. маја 2016. године садржи низ недопустивих увреда усмерених ка припадницима ЛГБТ популације које аутор назива „педери”, „чмарољуби” и „буљолози”. Оваквим погрдним називима, аутор колумне је узнемирио и понизио припаднике/це ЛГБТ популације и врло тендециозно послао поруку својим читаоцима да су особе хомосексуалне оријентације „настране” и да је прихватљиво да их други вређају, узнемиравају и понижавају називајући их изразито непристојним и понижавајућим именима.

3.9. Међутим, у овој колумни, Бора Ђорђевић је отишао и корак даље у узнемиравању и понижавању припадника/ца ЛГБТ популације. Наиме, он је препоручио организаторима параде поноса да позову навијаче, јер су они „врло толерантни према различитима”, да би потом његова реторика ескалирала речима: „Једино из дна душе мрзим и презирем оне болесне идиоте који би да убаце педерастичу у школе, који би да усвајају децу. То нису педери, то си педерчине. Њих би све послао у земље ислама, где је за њихову болест предвиђена смртна казна. Будите сигурни да нисам хомофоб само сам нормалан.” На овај начин, Бора Ђорђевић је подстакао мржњу према припадницима ЛГБТ популације и позвао на њихов линч. Овакав став је опасан, имајући у виду да се припадници/це ЛГБТ сексуалне оријентације у нашем друштву свакодневно сусрећу са бројним претњама, узнемиравањем и другим проблемима. Наиме, према подацима из истраживања, свака пета особа у Србији оправдава претње и насиље у циљу спречавања Параде поноса⁹. Стога, свако довођење особа сексуалне оријентације другачије од хетеросексуалне у контекст болести и настраности, а посебно оправдавање насиља над њима и исказивање жеље да им се физички науди, опасно је и забрињавајуће, нарочито када се врши путем средстава јавног информисања. Овакви ставови и идеје подстичу

⁸ „Службени гласник РС”, бр. 83/14, 58/15 и 12/16 - аутентично тумачење

⁹ Извор: ЦеСИД истраживање, ГСА

мржњу, насиље и дискриминацију припадника/ца ЛГБТ популације, осећај изолованости од већинске популације и страха да нису безбедни и да свако има право да их вређа, мрзи и физички повреди само зато што је њихова сексуална оријентација другачија од хетеросексуалне.

3.10. Повереница за заштиту равноправности, приликом доношења овог мишљења, посебно је имала у виду чињеницу да је Бора Ђорђевић јавна личност, познат и популаран музичар, а с обзиром да јавне личности утичу на формирање јавног мњења, одговорност оних који преносе њихове изјаве је већа, а обавеза уздржавања од објављивања таквог говора још наглашенија.

3.11. Текстом, у којем је изражен став да би све особе ЛГБТ сексуалне оријентације које желе да усвоје децу „*послао у земље ислама, где је за њихову болест предвиђена смртна казна*“, несумњиво је прекршена забрана говора мржње из члана 11. Закона о забрани дискриминације, односно, овом колумном су изражене идеје и мишљења којим се подстиче дискриминација, мржња и насиље против групе лица због њиховог личног својства – сексуалне оријентације.

3.12. Што се тиче друге колумне „Драга, не буди педер 2“ од 28. маја 2016. године, Повереница за заштиту равноправности утврдила је да је овом колумном читалачкој публици послата порука да су трансродне особе „наказе“, „створења“ и „циркуске атракције“ које не би требало да се јавно појављују и наступају на такмичењима као што је Евровизија. Ови ставови према трансродним особама су увредљиви и понижавајући и показују потпуно неразумевање различитости и права других на слободу од дискриминације и достојанство личности.

3.13. Стога, Повереница за заштиту равноправности стала је на становиште да се колумном „Драга, не буди педер 2“, у којој се трансродне особе називају погрдним именима, продубљује јаз између већинског становништва и трансродних особа, изазивајући код већинског становништва одбојност према њима, а код трансродних особа осећај понижења и етикетирања читаве њихове заједнице.

3.14. Повереница за заштиту равноправности сматра да је неспорно важно да свако има право да износи своје ставове и мишљења о одређеним друштвеним појавама, међутим, слобода говора, без обзира на начин изношења и објављивања идеја и ставова, никада не сме да буде изговор за дискриминацију на основу било ког личног својства. Другим речима, слобода говора не сме да се користи као изговор за вређање и понижавање других људи и стварање окружења у којем ће се они осећати изопштено, изоловано и у ризику да као личности буду сведени само на свој родни идентитет и сексуалну оријентацију која може да се јавно коментарише на недопустив и увредљив начин.

3.15. Повереница је ценила навод из изјашњења дневних новина „Српски телеграф“ да за ставове изнете у колумнама Боре Ђорђевића одговорност може да сноси само аутор колумне, али не и „Српски телеграф“, нарочито имајући у виду да су са колумнистом успоставили договор да се његови текстови не цензуришу и не мењају ни на који начин. Међутим, Законом о јавном информисању и медијима прописано је да *одговорни уредник* за поједино издање, рубрику, односно програмску целину одговара за садржај који уређује. То фактички значи да је за комплетан садржај дневних новина „Српски телеграф“, као и за све натписе објављене у овом листу, укључујући и колумне Боре Ђорђевића, искључиво одговоран главни уредник. Стога, Повереница за заштиту равноправности сматра да не стоје ставови из изјашњења главног и одговорног уредника да они не сnose одговорност за изражена мишљења и ставове Боре Ђорђевића, имајући у виду да је овај дневни лист те ставове и мишљења објавио и пласирао својим читаоцима.

3.16. Поред тога, Повереница за заштиту равноправности указује да „Српски телеграф“ мора бити свестан одговорности медија да својим текстовима утичу на формирање мишљења јавног мњења, па су стога дужни да воде рачуна о објављивању текстова који

својим садржајем промовишу предрасуде, вређају, узнемиравају и подстичу мржњу, дискриминацију и насиље према појединим групама људи. Медији, заправо, имају задатак да се ограде од дискриминаторних изјава својих саговорника и објављују текстове којима се подстиче толеранција и прихватање раличитости, без понижавања и изазивања страха код људи који се по било чему разликују од већинског становништва. Жеља за постизањем што већег тиража и читаности, иако сасвим разумљива и оправдана, не може и не сме да буде изговор за обављивање „шок-колумни“, како је уредништво назвало колумну Боре Ђорђевића. Целокупно друштво, а нарочито средства јавног информисања која неспорно имају снажан утицај на мишљење својих читаоца, морају бити свесни последица које могу да наступе објављивањем текстова који не само да понижавају и вређају људе о којима се пише, већ представљају и говор мржње према једној читавој друштвеној групи, само зато што су различити у односу на већинску популацију.

3.17. Повереница је, такође, ценила наводе из изјашњења да се „Српски телеграф“, у конкретном случају, водио чињеницом да свако има право на своје мишљење, а нарочито јавне личности, али је става да слобода изражавања мишљења никада не сме да се употребљава као изговор за говор мржње, односно дискриминацију, те указује да је закон поставио јасан оквир и дефинисао границу између јавног објављивања идеја, информација и мишљења са једне стране и говора мржње, узнемиравања и понижавајућег поступања са друге стране.

3.18. Повереница за заштиту равноправности још једном подсећа да су Кодексом новинара Србије¹⁰ дефинисани професионални и етички стандарди којима се доприноси подизању угледа новинарске професије, промовише залагање за слободу мишљења, говора и изражавања, као и независност медија. У делу Кодекса под називом *Одговорност новинара*, наведено је да се новинар мора супротставити свима који крше људска права или се залажу за било коју врсту дискриминације, говор мржње и подстицање насиља. У делу под називом *Новинарска пажња*, прописано је да новинар мора бити свестан опасности од дискриминације коју могу да шире медији и учиниће све да избегне дискриминацију засновану, између осталог, на раси, полу, старости, сексуалној оријентацији, језику, вери, политичком и другом мишљењу, националном или друштвеном пореклу.

3.19. Такође, Европска комисија за борбу против расизма и нетолерације (ЕКРИ), као једно од најутицајнијих независних тела Савета Европе за праћење поштовања људских права у области расизма и нетолеранције, у својој општој препоруци бр.15 о борби против говора мржње¹¹ препоручило је државама чланицама да енергично раде на подизању не само свести у јавности о значају поштовања плурализма и опасности које говор мржње носи са собом, већ и на разоткривању погрешних основа на којима говор мржње почива и указивању на његову неприхватљивост, а све у циљу спречавања употребе таквог говора.

3.20. Имајући у виду све наведено, Повереница за заштиту равноправности је мишљења да су дневне новине „Српски Телеграф“ обављивањем колумни Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер“ и „Драга, не буди педер 2“, извршиле акт дискриминације на основу сексуалне оријентације и родног идентитета.

4. МИШЉЕЊЕ

¹⁰ Кодекс новинара Србије – Упутства и смернице, http://www.mc.rs/upload/documents/PDF/Kodeks_novinarar_Srbije.pdf

¹¹ European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), CRI(2016)15, 8. децембар 2015. године

4.1. Колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” објављеном у дневним новинама „Српски телеграф” 21. маја 2016. године изражене су идеје и ставови који представљају кршење забране говора мржње према припадницима ЛГБТ популације, а која је прописана чланом 11. Закона о забрани дискриминације.

4.2. Колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер 2” објављеном у у дневним новинама „Српски телеграф” 28. маја 2016. године изражене су идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство трансродних особа. Објављивањем ове колумне прекршене су одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације.

5. ПРЕПОРУКА

Повереница за заштиту равноправности препоручује главном и одговорном уреднику дневних новина „Српски телеграф” да:

5.1. Објави извињење припадницима ЛГБТ популације и трансродним особама у дневним новинама „Српски телеграф” у року од 15 дана од дана пријема овог мишљења са препоруком.

5.2. Предузме све неопходне радње, у складу са својим овлашћењима, како се текстови и колумне који садрже идеје, информације и мишљења којим се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, више не би објављивали у дневним новинама „Српски телеграф”.

Потребно је да главни и одговорни уредник дневних новина „Српски телеграф” обавести Повереницу за заштиту равноправности о спровођењу ове препоруке, у року од 30 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

Сагласно члану 40. Закона о забрани дискриминације, уколико „Српски телеграф” не поступи по препоруци у року од 30 дана, биће донето решење о изрицању мере опомене, против којег није допуштена жалба, а за случај да ово решење не спроведе, Повереница за заштиту равноправности може о томе обавестити јавност преко средстава јавног информисања и на други погодан начин.

Против овог мишљења са препоруком није допуштена жалба нити било које друго правно средство, јер се њиме не одлучује о правима и обавезама правних субјеката.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**
Бранкица Јанковић

Доставити:

- Независним дневним новинама „Српски телеграф”
- Регионалном инфо центру

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ТМ
477/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-302/2016-02 датум: 30. 11. 2016.

На основу члана 40. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/2009),
Повереница за заштиту равноправности доноси

РЕШЕЊЕ О ОПОМЕНИ

1. ИЗРИЧЕ СЕ МЕРА ОПОМЕНЕ дневним новинама „Српски телеграф” због непоступања по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-302/2016-02 од 1. септембра 2016. године.
2. НАЛАЖЕ СЕ главном и одговорном уреднику дневних новина „Српски телеграф” да у року од 30 дана од дана пријема овог решења поступи по препоруци Повереника за заштиту равноправности број 07-00-302/2016-02 од 1. септембра 2016. године.
3. Против овог решења није допуштена жалба.

Образложење

У поступку који је спроведен по притужби организације Регионални инфо центар из Београда, Повереница за заштиту равноправности, сагласно члану 39. Закона о забрани дискриминације, дала је мишљење да су колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер” објављеном у дневним новинама „Српски телеграф” 21. маја 2016. године изражене идеје и ставови који представљају кршење забране говора мржње према припадницима ЛГБТ популације, а која је прописана чланом 11. Закона о забрани дискриминације. Такође, колумном Боре Ђорђевића „Драга, не буди педер 2” објављеном у дневним новинама „Српски телеграф” 28. маја 2016. године изражене су идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство трансродних особа. Објављивањем ове колумне прекршене су одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације.

Уз мишљење је издата и одговарајућа препорука како би се отклонила повреда права. Мишљење са препоруком број 07-00-302/2016-02 од 1. септембра 2016. године, дневне новине „Српски телеграф” примиле су 21. септембра 2016. године.

Како у законском року од 30 дана дневне новине „Српски телеграф” нису поступиле по датој препоруци, стекли су се услови за изрицање мере опомене, сагласно члану 40. став 1. Закона о забрани дискриминације.

Накнадни рок од 30 дана за поступање по препоруци одређен је сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације.

Правило о недопуштености жалбе на решење о изрицању опомене изричито је прописано чланом 40. став 3. Закона о забрани дискриминације.

Сагласно члану 40. став 2. Закона о забрани дискриминације, у случају да остављени рок од 30 дана безуспешно протекне, Повереница може обавестити јавност о непоступању дневних новина „Српски телеграф“ по издатој препоруци.

Доставити:

- Дневним новинама „Српски телеграф“
- Организацији Регионални инфо центар

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ТМ
714/2016

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-521/2016-02 датум: 3.2.2017.

МИШЉЕЊЕ

Мишљење је донето у поступку поводом притужбе организације Регионални инфо центар из Београда против дневног листа „Информер“, а поводом текста „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, објављеног 24. јуна 2016. године. Анализа овог текста показала је да је овим прилогом дневни лист „Информер“ послао поруку читалачкој публици да су идеје политичара Бојана Пајтића застрашујуће, јер се наводно залаже да истополни парови усвајају децу, док се припадници ЛГБТ популације називају „педерима“. Стога, Повереница за заштиту равноправности дала је мишљење да је насловом текста „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, као и коментаром аутора/ке текста: „Сасвим је, дакле јасно да би прихватање Пајтићевог предлога у пракси значило да би у Србији педерским паровима требало дозволити да усвајају децу!“, објављеним у дневном листу „Информер“ 24. јуна 2016. године, изражене идеје и ставови који су узнемирујући и понижавајући и којима се вређа достојанство особа другачије сексуалне оријентације од хетеросексуалне, чиме су прекршене одредбе Закона о забрани дискриминације.

Због тога је дневном листу „Информер“ препоручено да позове на састанак представнике и представнице Регионалног инфо центра како би непосредно сазнали са каквим се проблемима ЛГБТ особе суочавају у свакодневном животу, као и како је на њих утицао текст ове садржине, као и да убудуће не објављује прилоге којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛБТ популације и подржавају предрасуде према маргинализованим друштвеним групама, те да својим прилозима доприноси измени образаца, обичаја и праксе који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију у односу на ЛГБТ особе.

1. ТОК ПОСТУПКА

1.1. Повереници за заштиту равноправности притужбом и допуном притужба обратила се организација Регионални инфо центар из Београда, поводом текста „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, који је објављен у штампаном издању и на веб сајту дневног листа „Информер“ 24. јуна 2016. године.

1.2. У притужби је, између осталог наведено:

- да је овим текстом дневни лист „Информер“ дискриминисао грађане Србије који су другачије сексуалне оријентације,
- да се стављањем речи „страшно“ у наслов текста доприноси хомофобији у друштву и дискриминацији припадника/ца ЛГБТ популације,
- да, иако у Србији истополним паровима није омогућено да усвајају децу, није забрањено да ЛГБТ особе буду родитељи, да усвоје дете без партнера/ке или да буду хранитељи,
- да неки од коментара читалаца ове вести, такође, дискриминишу особе другачије сексуалне оријентације.

1.3. Уз притужбу је достављен текст „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, објављен у листу „Информер“ 24. јуна 2016. године.

1.4. Повереница за заштиту равноправности спровела је поступак у циљу утврђивања правно релевантних чињеница и околности, а у складу са чланом 35. став 4. и чланом 37. став 2. Закона о забрани дискриминације¹, па је дневном листу „Информер“ упућен захтев да се у року од 15 дана изјасни о основаности притужбе. Како се дневни лист „Информер“ у остављеном року није изјаснио, а захтев му је према одредбама Закона о општем управном поступку² уредно достављен, Повереници за заштиту равноправности били су доступни наводи из притужбе и достављени докази.

2. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

2.1. У току поступка утврђено је да је дневни лист „Информер“ 24. јуна 2016. године објавио текст „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“

2.2. Увидом у овај текст, Повереница за заштиту равноправности утврдила је да се текст „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“ односи на политичке принципе које је, по навођењу листа „Информер“, Бојан Пајтић изложио у писму члановима политичке странке ДС. У писму, између осталог, Бојана Патића је наводно: „Зато ДС има обавезу да тражи

¹ „Службени гласник РС“, број 22/09

² „Службени гласник РС“, број 18/16

да статус истополних заједница буде правно регулисан и изједначен са брачним и ванбрачним заједницама у нашој земљи". Након навођења садржаја писма Бојана Пајтића члановима ДС-а, аутор/ка текста наводи: „Сасвим је, дакле јасно да би прихватање Пајтићевог предлога у пракси значило да би у Србији педерским паровима требало дозволити да усвајају децу!“

2.3. У наставку текста, објављене су изјаве председника политичке странке СРС Војислава Шешеља, председника странке Трећа Србија Мирослава Паровића и активисте Горана Милетића. Сви саговорници су навели своје ставове на ову тему, али се може уочити да су се политичари више бавили критиком рада и ставова Бојана Пајтића, док је Горан Милетић навео да иницијатива о легализацији геј бракова постоји одавно, да је свака подршка политичких странака добродошла, али да само Пајтић може да одговори зашто је то питање „делегирао и вратио у жижу јавности“ баш у том конкретном тренутку.

3. МОТИВИ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ МИШЉЕЊА

3.1. Повереница за заштиту равноправности, приликом одлучивања у овом предмету, имала је у виду наводе из притужбе и текст објављен у листу „Информер“ 24. јуна 2016. године, под насловом „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“

Правни оквир

3.2. Повереник за заштиту равноправности је самосталан, независан и специјализован државни орган установљен Законом о забрани дискриминације са задатком да ради на сузбијању свих облика и видова дискриминације и остваривању равноправности у друштвеним односима. Надлежност Повереника за заштиту равноправности широко је одређена, у складу са међународним стандардима, како би се омогућило да делотворно и ефикасно остварује своју улогу. Једна од основних надлежности Повереника јесте да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима дискриминације и изриче законом утврђене мере. Поред тога, Повереник је овлашћен да предлаже поступак мирења, као и да покреће судске поступке за заштиту од дискриминације и подноси прекршајне пријаве због аката дискриминације прописаних антидискриминационим прописима. Повереник је, такође, овлашћен да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације и да органима јавне власти препоручује мере за остваривање равноправности.³

3.3. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године⁴, у чл. 14. забрањује дискриминацију и прописује да се уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

3.4. Устав Републике Србије⁵ у члану 21. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне

³ Члан 33. Закона о забрани дискриминације

⁴ „Службени лист СЦГ- Међународни уговори“, број 9/03

⁵ „Службени гласник РС“, број 98/06

припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Такође, Устав Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје⁶ и прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то, поред осталог, неопходно и ради заштите права и угледа других.⁷

3.5. Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације⁸, који у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да дискриминација и дискриминаторно поступање означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. С обзиром на околности конкретног случаја, за његово разматрање релевантна је и одредба члана 12. Закона о забрани дискриминације којом је забрањено узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.6. Одредбом члана 75. Закона о јавном информисању и медијима⁹, прописана је забрана објављивања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу због њихове сексуалне опредељености или другог личног својства, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело.

Анализа прилога са аспекта антидискриминационих прописа

3.7. Имајући у виду предмет ове притужбе, потребно је утврдити да ли текст „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“ представља узнемиравајуће и понижавајуће поступање и повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, односно, да ли се њиме ствара непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

3.8. Анализа текста „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“ показала је да је овим текстом послата порука читалачкој публици да су идеје политичара Бојана Пајтића застрашујуће, јер се наводно залаже да истополни парови усвајају децу, док се припадници ЛГБТ популације називају „педерима“. Даље, садржина текста показује да је аутор/ка цитирао/ла изјаве Војислава Шешеља из СРС, Мирослава Паровића из Треће Србије и активисте Горана Милетића, не коментаришући њихове наводе. Свој коментар на ову тему аутор/ка теста је изнео/ла након навођења дела писма Бојана Пајтића,

⁶ Члан 46. став 1. Устава Републике Србије

⁷ Члан 46. став 2. Устава Републике Србије

⁸ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09)

⁹ „Службени гласник РС“, бр. 83/14, 58/15 и 12/16 - аутентично тумачење

констатацијом да би прихватање предлога Бојана Пајтића да се истоплно партнерство изједначи са правима које уживају брачни и ванбрачни партнери у пракси значило да би у Србији „педерским паровима требало дозволити да усвајају децу!“

3.9. Стога, Повереница за заштиту равноправности указује да је насловом текста и коментаром аутора/ке о наводном предлогу Бојана Пајтића да истопolni парови уживају исти третман као и брачни и ванбрачни партнери („СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, „...у пракси то значи да би у Србији педерским паровима требало дозволити да усвоје децу!“), дневни лист „Информер“ послао поруку читаоцима и читатељкама да би евентуална могућност да припадник/ца ЛГБТ популације усвоји дете била страшна и шокантна за целокупно друштво. Повереница констатује да овакав начин извештавања, праћен наведеним насловом и коментаром аутора/ке текста, продубљује јаз између припадника/ца ЛГБТ популације и већинског становништва и да је усмерен ка стварању осећаја код читалаца и читатељки да је сама помисао на родитељство припадника ЛГБТ популације застрашујућа, а да је нечија идеја да истопolni парови усвајају децу шокантна.

3.10. Затим, Повереница за заштиту равноправности истиче да је овај државни орган током претходних година у својим мишљењима и саопштењима константно истицао да медији дају значајан допринос дискусијама о многобројним питањима од јавног интереса, као и у пружању различитих информација и ставова. Тако, неспорно је да је дневни лист „Информер“ имао право да информише своје читаоце о ставовима Бојана Пајтића, па чак и да изрази своје неслагање са његовим ставовима, предлозима и идејама. Међутим, слобода говора, без обзира на начин изношења и објављивања идеја и ставова, никада не сме да буде изговор за дискриминацију на основу било ког личног својства. Стога, Повереница констатује да је нејасно из ког разлога дневни лист „Информер“ није остао неутралан у извештавању о овој теми, или због чега није изразио критику предлога Бојана Пајтића да се права истопlnих партнера изједначе са брачним и ванбрачним партнерством уз коришћење аргументације која не садржи увредљиве речи као што су „страшно, шокантно, педерски парови...“ и на начин који није сензационалистички. Управо супротно, лист „Информер“ изразио је свој став терминологијом и порукама које су увредљиве за ЛГБТ особе и којима се читаоцима и читатељкама предочава да је застрашујуће да ЛГБТ парови буду родитељи. Такође, Повереница констатује да је у савременом друштву већ јасно и неспорно да је називање припадника ЛГБТ популације „педери“ увредљиво, стигматизујуће и дискриминаторно.

3.11. Повереница за заштиту равноправности подсећа да су Кодексом новинара Србије¹⁰ дефинисани професионални и етички стандарди којима се доприноси подизању угледа новинарске професије, промовише залагање за слободу мишљења, говора и изражавања, као и независност медија. У делу Кодекса под називом *Одговорност новинара*, наведено је да се новинар мора супротставити свима који крше људска права или се залажу за било коју врсту дискриминације, говор мржње и подстицање насиља. У делу под називом *Новинарска пажња*, прописано је да новинар мора бити свестан опасности од дискриминације коју могу да шире медији и учиниће све да избегне дискриминацију засновану, између осталог, на раси, полу, старости, сексуалној оријентацији, језику, вери, политичком и другом мишљењу, националном или друштвеном пореклу.

¹⁰ Кодекс новинара Србије – Упутства и смернице, http://www.mc.rs/upload/documents/PDF/Kodeks_novinara_Srbije.pdf

3.12. На крају, Повереница за заштиту равноправности истиче да довођење у везу речи „страшно“ и „шокантно“ са нечијим предлогом да припадници ЛГБТ популације усвајају децу, као и називање ЛГБТ особа термином „педери“, доводи до последице да особе различите сексуалне оријентације постају непожељне у друштву, што је посебно опасно када се зна да су припадници/це ЛГБТ популације једна од маргинализованих и стигматизованих друштвених група, као и да се свакодневно сусрећу са бројним претњама, узнемиравањем и другим проблемима. Наиме, према најновијим подацима из истраживања јавног мњења, највећа социјална дистанца грађана и грађанки у Србији постоји управо према припадницима/цама ЛГБТ популације¹¹. Стога, свако вређање и понижавање припадника/ца ЛГБТ популације, нарочито путем средстава јавног информисања, веома је опасно и забрињавајуће, јер подстиче социјалну дистанцу и дискриминацију ове друштвене групе, њихов осећај изолованости од већинске популације и немогућности да се легитимним средствима боре за остварење права на равноправност у свим областима друштвеног живота.

4. МИШЉЕЊЕ

Насловом текста „СТРАШНО! ПАЈТИЋ ТРАЖИ ДА ПЕДЕРИ УСВАЈАЈУ ДЕЦУ! Шокантан политички заокрет лидера Демократске странке!“, као и изношењем мишљења аутора/ке текста у вези са наводним предлогом Бојана Пајтића да истополни парови добију исти формални статус и права која уживају брачни и ванбрачни партнери речима: „Сасвим је, дакле јасно да би прихватање Пајтићевог предлога у пракси значило да би у Србији педерским паровима требало дозволити да усвајају децу!“, дневни лист „Информер“ прекршио је одредбе Закона о забрани дискриминације.

5. ПРЕПОРУКА

Повереница за заштиту равноправности препоручује уредништву дневног листа „Информер“ да:

5.1. Позове на састанак представнике и представнице Регионалног инфо центра како би непосредно сазнали са каквим се проблемима ЛГБТ особе суочавају у свакодневном животу, као и како је на њих утицао текст ове садржине, у року од 15 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

5.2. Убудуће не објављује прилоге којима се вређа достојанство припадника и припадница ЛБТ популације и подржавају предрасуде према маргинализованим друштвеним групама, те да својим прилозима доприноси измени образаца, обичаја и праксе који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију у односу на ЛГБТ особе.

Потребно је да дневни лист „Информер“ обавести Повереницу за заштиту равноправности о спровођењу ове препоруке, у року од 30 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

¹¹ „Извештај о истраживању јавног мњења: однос грађана и грађанки према дискриминацији у Србији“, Повереник за заштиту равноправности, Београд, 2016.

Сагласно члану 40. Закона о забрани дискриминације, уколико дневни лист „Информер“ не поступи по препоруци у року од 30 дана, биће донето решење о изрицању мере опомене, против којег није допуштена жалба, а за случај да ово решење не спроведе, Повереница за заштиту равноправности може о томе обавестити јавност преко средстава јавног информисања и на други погодан начин.

Против овог мишљења са препоруком није допуштена жалба нити било које друго правно средство, јер се њиме не одлучује о правима и обавезама правних субјеката.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**
Бранкица Јанковић

Доставити:

- Регионални инфо центар из Београда
- Дневни лист „Информер“

